

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Coda-tulkin ammatti-identiteetin rakentuminen

Seija Pynnönen

Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus
(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2020)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus

Tekijät: Seija Pynnönen
Opinnäytetyön nimi: Coda-tulkin ammatti-identiteetin rakentuminen
Sivumäärä: 43 ja 8 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Hanna Putkonen-Kankaanpää
Työn tilaaja(t): Kuurojen Liitto ry

Sanotaan, että kuurojen vanhempien kuulevat lapset elävät kuurojen ja kuulevien maailman välissä. Perheissä, joissa vanhemmat ovat kuuroja ja lapset kuulevia, käytetään usein sekä viittomakieltä että puhekieltä sekaisin ja toinen toistaan tukien. Tällaisesta kombinaatiosta perheen sisäiseen käyttöön syntyy kotikieli. Kuurojen vanhempien kuulevat lapset ovat enemmän tai vähemmän kaksikielisiä ja kuurojen että kuulevien kulttuurin omaksuneita. Kuurojen vanhempien kuulevista lapsista käytetään ilmaisua coda (Children of Deaf Adults).

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jossa reflektoin narratiivisella lähestymistavalla ammatti-identiteettini rakentumista ja sisäisen voimantunteeni muodostumista Juha Siitosen väitöskirjassa (1999) esitetyn sisäisen voimantunteen teorian kategorioiden mukaan. Ne ovat vapaus, konteksti, ilmapiiri, myönteisyys, luottamus, arvostus ja vastuu.

Sisäisen voimantunteen kategoriat sisältävät 55 sisäisen voimantunteen osaprosessia, joita mukaillen olen toteuttanut puolistrukturoidun teemahaastattelun kahdeksalle pitkän tulkkiuran tehneelle coda-tulkille. Olen toteuttanut haastattelut yksilöhaastatteluna marraskuun 2019 – tammikuun 2020 välisenä aikana.

Litteroimani aineiston kävin läpi sisäisen voimantunteen osaprosessien mukaan teemoja yhdistellen. Haastatteluiden tulokset sisällytin tarinaani yleistäen ja yksittäisiä tuloksia esiin tuoden ja korostaen. Refleктоivan ajattelun myötä tiedostuin coda-taustastani ja rakensin vahvan pohjan ammatilliselle identiteetilleni.

Opinnäytetyöni antaa kompaktissa kokonaisuudessa eväitä tulkkikoulutuksen lehtoreille ja opiskelijoille coda-aiheen käsittelyyn. Tulkkikoulutuksessa coda-aihe tulisi nostaa useammin ja syvällisemmin käsiteltäväksi teemaksi. Coda-taustaista opiskelijaa tulisi kannustaa reflektiiviseen ajatteluun, sillä se edistää ammatillista kasvua ja vahvistaa ammatti-identiteetin rakentumista.

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Interpreting and Linguistic Accessibility

---

Author: Seija Pynnönen
Title: Development of the professional identity of a coda-interpreter
Number of Pages: 43 and 8 attachment pages
Supervisor(s): Hanna Putkonen-Kankaanpää
Subscriber(s): Association of the deaf

It's being said that the hearing children of deaf adults live between the deaf and the hearing worlds. In families, where the parents are deaf and the children are hearing, sign language and spoken language are often both being used and the languages support each other. This kind of combination in the family creates the home language. Hearing children of deaf adults are more or less bilingual, they have accepted the cultures of hearing and deaf. Hearing children of deaf adults are called CODA (Children of Deaf Adults).

My thesis is a qualitative research, in which I reflect the formation of my professional identity and my inner feeling of power in a narrative approach, by using the theory of empowerment of Juha Siitonen (1999). According to his dissertation, the categories of inner power are freedom, context, atmosphere, positivity, confidence, respect and responsibility.

The categories of inner power consist of 55 subprocesses, which I used in creating a half-structured theme interview for eight coda-interpreters, who all had made a long career as sign language interpreters. I have carried out the interviews during November 2019 – January 2020.

The transcribed material was examined by using the sub processes of the theory of inner power, combining themes. The results of the interviews were included in my story by generalizing and bringing forth single results and emphasizing some results. Through reflective thinking I became aware of my coda background and built a strong base for my professional identity.

My thesis, in a compact form, gives tools for educators of the sign language interpreter education programme lecturers and students to handle the theme coda. The theme coda should be used more and deeper as a theme in the education program of sign language interpreter. A student who has a coda background, should be encouraged in reflective thinking, because it helps in working on professional growth and strengthens the forming of a professional identity.

---

coda, professional-identity, professional development, empowerment, interpreters

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	TYÖN TAUSTA	6
2.1	Opinnäytetyön tilaaja	6
2.2	Tutkimuskysymykset ja -menetelmät	7
2.3	Aikaisempi tutkimus.....	8
3	KUURON VANHEMMAN KUULEVAT LAPSET ELI CODAT	9
4	SISÄISEN VOIMANTUNTEEN RAKENTUMINEN	10
4.1	Vapaus.....	13
4.2	Konteksti.....	14
4.3	Ilmapiiri	16
4.4	Myönteisyys	17
4.5	Luottamus.....	19
4.6	Arvostus	22
4.7	Vastuu	22
5	AINEISTON ANALYSOINTI	24
5.1	Vapaus.....	25
5.2	Konteksti.....	26
5.3	Ilmapiiri	27
5.4	Myönteisyys	28
5.5	Luottamus.....	30
5.6	Arvostus	32
5.7	Vastuu	33
6	VASTAUKSET TUTKIMUSKYSYMYKSIIN	35
7	POHDINTA.....	37
	LÄHTEET	38
	LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Toisinaan valtakieli vie elintilan vähemmistökieliltä ja -kulttuurilta. Jokaisella ihmisellä ja perheellä on omat syynsä vähemmistökielen vähäiseen käyttöön. Kielen osamattomuudella on kauaskantoiset seuraukset ja se vaikuttaa perheessä sen kaikkien jäsenten elämään. (Honko & Mustonen 2018, 21.) Hain Humanistiseen ammattikorkeakouluun kouluttautukseni uuteen ammattiin ja oppiakseni suomalaista viittomakieltä, jolla voisin keskustella vanhempani kanssa. Opiskeluni alussa meille tulkkio opiskelijoille kerrottiin codista. Käsite coda on lyhenne englannin kielisestä ilmaisusta Children of Deaf Adults ja sillä tarkoitetaan kuurojen vanhempien kuulevia lapsia (Kuurojen Liitto ry 2020a). Yhteisöstä kuulleessaan yksilö mahdollisesti alkaa tutki- maan itseään ja rakentamaan identiteettiään (Koivisto & Ranta 2019, 76). Kuullessani kuurojen vanhempien kuulevien lasten yhteisöstä myös minä olen halunnut pohtia ammatti-identiteettini rakentumista. Minä, coda-taustainen opiskelija, olen tulkkikoulutuksen aikana havainnut, kuinka mielikuvat kuurojen vanhempien kuulevista lapsista ovat kovin stereotyyppisiä. Yhden kuuron vanhemman kuulevana lapsena en ole kasvanut täysin viittomakieliseen ympäristöön enkä ole osannut viittomakieltä juuri ollenkaan ennen tulkkikoulutusta. Niinpä kokemusten jakaminen kuurojen ja muiden codien kanssa on ollut antoisaa. Itseni määrittelemisen codaksi ja yhteisöön kuuluvaksi on ollut vahvoja tunteita herättävä kokemus. Minun on täytynyt tiedostaa Koiviston ja Rannan (2019, 62) tavoin, että yhteisöön voi kuulua erilaisia identiteet- tejä. Codat käyttävät itsestään nimitystä meikäläiset (Kuurojen Vanhempien Kuule- vien Lasten Yhdistys ry 2020). Meikäläinen on tulkkikoulutuksen aikana ymmärtänyt, että coda-tausta saattaa vaikuttaa tulkin ammatissa toimimiseen. Siitä syystä opinnäy- tetyössäni pohdin kokemuksiani tulkkausalalle opiskelevan, ammattivalmiuksiaan ja ammatti-identiteettiään kehittävän itseni, coda-taustaisen opiskelijan, meikäläisen näkökulmasta.

Olen toteuttanut opinnäytetyöni Juha Siitosen (1999) väitöskirjassa esitetyn sisäisen voimantunteen teoriaan nojautuen. Sisäisen voimantunteen teoriaa pidetään opetta- jaksi opiskelevien ammatillisen kasvun ydinprosessina (Siitonen 1999, 62). Siitonen on yksilösuuntautuneen voimaantumisen keskeinen edustaja, joka väitöskirjallaan loi perustan suomalaiselle voimaantumiskeskustelulle (Räsänen 2014, 100–101).

Opinnäytetyötäni varten haastattelin useita coda-taustaisia tulkkeja. Haastattelujen pohjalta olen pyrkinyt selvittämään tulkkikoulutuksen ja voimaantumisen merkitystä coda-tulkin ammatti-identiteetin rakentumisessa, coda-taustan vaikutuksia tulkin rooliin ja sitä, miten coda-aihetta pitäisi käsitellä tulkkikoulutuksessa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on nostaa coda-aihe tulkkikoulutuksessa säännöllisesti käsiteltäväksi teemaksi. Toivon, että työni antaa kompaktissa kokonaisuudessa eväitä sekä tulkkikoulutuksen lehtoreille että opiskelijoille. Sen lisäksi toivon, että työni kulkeutuu aiemmin valmistuneiden tulkkien käsiin ja että he pystyvät työni avulla sanoittamaan ja tarvittaessa myös käsittelemään rooliaan coda-tulkkina.

2 TYÖN TAUSTA

Olen kuuron vanhemman kuuleva lapsi, coda, meikäläinen. Tulkkikoulutuksen aikana olen ymmärtänyt kuuluvani kuurojen yhteisöön ja siten saanut jakaa kokemuksiani muiden yhteisöön kuuluvien kanssa. Vanhempani on tullut entistäkin läheisemmäksi uuden kielen ja kulttuurin myötä. Olen halunnut tehdä henkilökohtaisen opinnäytetyön ja valmentajani on siinä minua kannustanut, koska tulkkikoulutus on ollut minulle hyvin merkityksellinen kokemus.

Tuo kaikki on tarinani taustalla, mutta ammatillisuutta näkymättömämpänä. Merkityksellisyys taustalla vahvistaa tunnettani siitä, että olen valmistumassa oikealle alalle. Olen halunnut tehdä tämän opinnäytetyön käsitelläkseni ammatti-identiteettini rakentumista.

2.1 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyöni tilaaja on Kuurojen Liitto ry. Kuurojen Liitto ry edistää ja valvoo kuurojen oikeuksien toteutumista yhdenvertaisesti. Viittomakielisillä on mahdollisuus saada tietoa omalla äidinkielellään Kuurojen Liitosta. (Kuurojen Liitto 2020b.) Toiminnallaan Kuurojen Liitto ry haluaa tukea viittomakielisten vuorovaikutusta sopeutumisvalmennuskursseja, vapaaehtoistoimintaa ja kulttuuritapahtumia järjestämällä

(Kuurojen Liitto ry 2020c). Kuurojen Liitto ry tukee jäsenyhdistyksiä ja viittomakielisiä vertaisryhmiä (Kuurojen Liitto ry 2020d). Ympäri Suomea olevia jäsenyhdistyksiä on 39 (Kuurojen Liitto 2020e).

Kuurojen Liitto ry järjestää lapsiperheille erilaisia perhekursseja ja leirejä. Ne mahdollistavat lapsen identiteetin rakentumisen kaksi- ja monikielisessä kieli- ja kulttuuriympäristössä. (Kuurojen Liitto 2020f). Lisäksi Kuurojen Liitto ry tukee ja neuvoo kuurojen perheitä viittomakielen opetuksen saamisessa (Kuurojen Liitto 2020g). Näistä koin merkitykselliseksi Kuurojen Liitto ry:n saamisen opinnäytetyöni tilaajaksi.

2.2 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Työni tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

1. Millainen merkitys tulkkikoulutusajalla ja voimaantumisella on coda-taustaisen tulkin henkilökohtaisen identiteetin ja ammatti-identiteetin rakentumiseen?
2. Miten coda-aihetta pitäisi käsitellä tulkkikoulutuksessa?
3. Millainen vaikutus coda-taustalla on tulkin rooliin?

Opinnäytetyössäni pohdin ammatti-identiteettini rakentumista tulkkikoulutuksen aikana. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jota käsitelen narratiivisesti, eli tarinallista lähestymistapaa käyttäen. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittamisella on merkittävä rooli, sillä kirjoittaessaan yksilö analysoi koko ajan laajentaen näkemystään käsittelemästään aiheesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 266). Tarinoiden avulla välitetään ja tuodaan tietoa sekä ymmärretään paremmin omaa elämää ja tehdään elämän tapahtumista merkityksellisiä (mt., 2009, 218). Opiskelua ammattiin voidaan pitää tarinallisena projektina, jolla on alku, käänne ja loppu. Moniin ammattiryhmiin liittyy odotuksia, joita voidaan tuoda esiin tarinan kautta. Tarinoilla voidaan ennakoida tulevaa, samalla kun käsitellään mieleen painuneita ydinkokemuksia. (Hänninen 2000, 50–54). Opinnäytetyöni on tarinani viittomakielen tulkiksi koulutautumisesta, koulutuksen alusta sen loppuun saakka. Tarinassani pohdin ammatti-identiteettini rakentumista tulkkikoulutuksen aikana ja siten tuon esiin mieleenpainuvia hetkiä, jotka ovat kehittäneet ammatillisuuttani. Tulkkikoulutuksen aikana olen kokenut ohjauksen tärkeäksi ja siitä syystä valmentajani kulkee mukana läpi tarinani.

Laadullinen tutkimusaineisto koostuu kahdeksasta pitkän uran tehneen coda-tulkin haastatteluista. Haastateltavat valitsin satunnaisotannalla. Haastattelua ja materiaalin käsittelyä varten pyysin haastateltavilta luvan kirjallisena (liite 1). Minulla oli kyselylomake (liite 2), jonka pohjalta toteutin haastattelut puolistrukturoidusti, eli teema-haastattelulla Siitosen (1999) sisäisen voimantunteen teoriaan perustuen. Puolistrukturoidussa haastattelussa on tarkoitus käsitellä kaikkia teemoja (Ruusu vuori & Tiittula 2009, 11). Suurimmaksi osaksi sain käsiteltyä kaikki teemat haastateltavien kanssa. Haastattelutilanteissa kysymysten järjestys ja esittämistapa vaihtelivat. Nauhoitin haastattelut. Haastattelut nauhoittamalla tilanteeseen on mahdollisuus palata uudelleen (Ruusu vuori & Tiittula 2009, 14).

2.3 Aikaisempi tutkimus

Coda-aiheeseen liittyviä tutkimuksia on tehty maailmanlaajuisesti, mutta Suomessa coda-tulkkien voimaantumista ei ole aikaisemmin tutkittu. Jaana Ruippo (2018) on Pro gradu -tutkielmassaan ”CODA-nuorten kokemuksia kahden kulttuurin kohtaamisesta” tutkinut neljän 18–29 -vuotiaan coda-nuoren kokemuksia siitä, miten he kokevat kahdessa kulttuurissa elämisen. He kokivat viittomakielen ja kulttuurin arvokkaana. (Ruippo 2018, 2.) Laura Kanto (2016) väitöskirjassaan ”Two languages, two modalities : a special type of early bilingual language acquisition in hearing children of Deaf parents” tuo esiin viittomakielisissä perheissä olevien 12–36 kk:n ikäisten lasten kaksikielisyyden kehityksen tutkimustulokset. Kaksikielisyyden kehitystä tutkittiin leikkihetkien avulla. Niistä saatujen tulosten mukaan lapset muokkasivat kommunikointitapaa vuoden iässä vuorovaikutuskumppanin mukaan. (Kanto 2016, 7.) Jonas Koivula (2017) on kirjoittanut opinnäytetyön ”Kartoitus kuurojen vanhempien kuulevien lasten viittomakielen käytöstä”. Koivula teki kyselytutkimuksen, johon vastasi 74 codaa. Suurin osa heistä on käyttänyt viittomakieltä lapsena ja tulkannut vanhemmilleen. Yli puolet vastaajista käytti viittomakieltä Koivulan tehdessä opinnäytetyön. (Koivula 2017, 2.) Liinu Heiskanen (2002) tutki kuurojen vanhempien kuulevien lasten kokemuksia vanhemmilleen tulkkina toimimisesta. Sen mukaan kuurojen vanhempien kuulevat lapset toimivat vanhemmilleen tulkkina alle 16-vuotiaana. Tulkkaustilanteet olivat vaikuttaneet positiivisesti heidän elämäänsä. Vastaajat kokivat,

että vaativimmissa tilanteissa tulisi käyttää koulutettua viittomakielentulkkia. (Heiskanen 2002, 2.) Arto Kaartti (1984) tutki kuurojen vanhempien kuulevien lasten suhtautumista perheeseen ja asennetta vanhempiin tutkielmassaan ”Kuurojen vanhempien kuuleva lapsi – kahden maailman kansalainen?”. Sen mukaan Kaartti tutki myös itseään. Kaartin tutkimuksen mukaan vanhempien kuurous on auttanut kuurojen vanhempien kuulevia lapsia ymmärtämään elämän kysymyksiä ja ihmissuhteita. (Kaartti 1984, 1–37.) Myös Pertti Taimisto (1975) on tutkinut itseään. Hänen tutkielmansa ”Kuurojen vanhempien kuulevan lapsen henkisten ja älyllisten valmiuksien kehitys” tuo esiin kuurojen vanhempien kuulevien lasten asenteita ja kokemuksia kuuroudesta kodeissaan. Sen mukaan suhde vanhempiin on positiivinen ja välit vanhempiin ovat läheiset. (Taimisto 1975, 44–45.)

3 KUURON VANHEMMAN KUULEVAT LAPSET ELI CODAT

Perheessä puhuttavaa kieltä kutsutaan kotikieleksi (Kielitoimiston sanakirja 2020a). Perheissä, joissa vanhemmat ovat kuuroja ja lapset kuulevia, käytetään usein sekä viittomakieltä että puhekieltä sekaisin ja toinen toistaan tukien. Tällaisesta kombinaatiosta perheen sisäiseen käyttöön syntyy kotikieli. Selvästikin kuurojen vanhempien kuulevat lapset ovat enemmän tai vähemmän kaksikielisiä ja kuurojen sekä kuulevien kulttuurin omaksuneita. (Kuurojen museo 2020). Perheeni kotikieli on ollut enemmän puhekieltä. Kuuro vanhempani syntyi kuulevana ja kuuroutui varhaislapsuudessaan. Hän on käynyt kuurojenkoulun ja oppinut siellä viittomakielen. Lapsuuden kodissani viittomakieli on ollut aina läsnä, mutta vanhempani on enimmäkseen puhunut meille muille perheenjäsenille, koska olemme olleet kuulevia. Peruskoulussa ja lukiossa olisin halunnut viittomakielen opetusta, mutta sitä ei ollut tarjolla. Keskustellessani kuuron vanhempani kanssa minun on täytynyt puhua rauhallisesti ja selkeästi, jotta hän on voinut lukea viestin huuliltani. Tällaista huulten liikkeistä puheen tulkitsemista kutsutaan huulitaluvuksi (Kielitoimiston sanakirja 2020b). Keskustelemista kuuron kanssa selkiyttää tunteiden näyttäminen kasvoilla, elehtiminen ja osoittaminen. Lisäksi piirtämiseen ja kirjoittamiseen voi tukeutua tarvittaessa (Aivoliitto 2020). Näin minäkin olen tottunut keskustelemaan kuuron vanhempani kanssa. Vuoropuhelumme on muo-

dostunut selkokielisistä lauseista. Selkokielellä tarkoitetaan kielimuotoa, joka on rakenteellisesti ja sisällöllisesti yksinkertaisempi, kuin yleiskieli (Kielitoimiston sanakirja 2020c). Vanhempani puhuessa olen havainnut, kuinka tuntemattomat kuulevat eivät aina ymmärrä, miten keskusteltaessa pitäisi toimia. Usein he ovat alkaneet puhua kovempaa. Yleensä vanhempani kertoo etukäteen olevansa kuuro, mutta jos hän ei ole sitä huomannut tehdä, niin on mielenkiintoista seurata sivusta yksilöiden havahtumista kuurouteen.

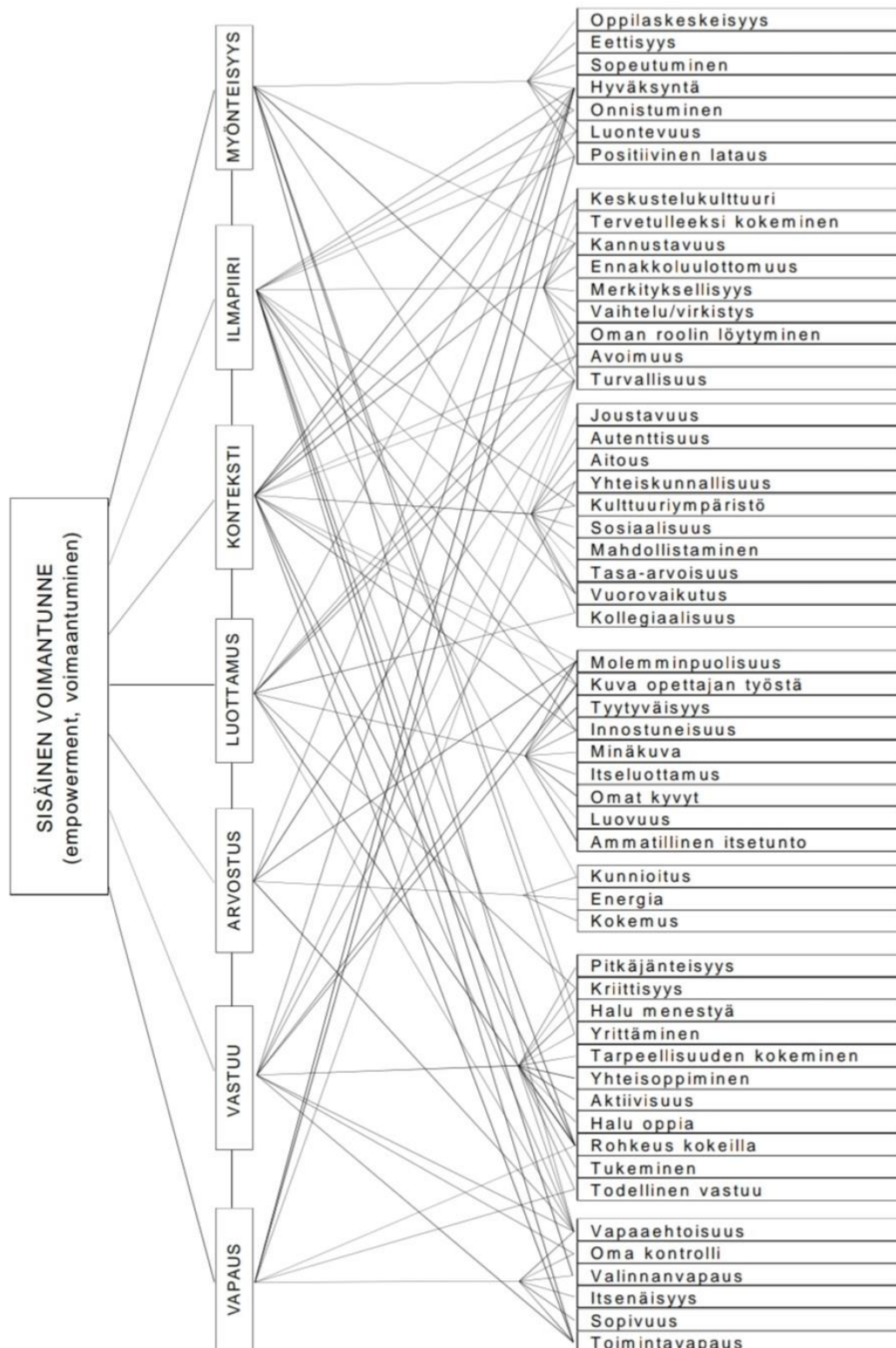
4 SISÄISEN VOIMANTUNTEEN RAKENTUMINEN

Opinnäytetyössäni olen reflektoinut ammatti-identiteettini rakentumista Juha Siitosen (1999) sisäisen voimantunteen teoriaan nojautuen. Sisäisen voimantunteen omaavilla yksilöillä on halu yrittää parhaansa ja siten he ovat myönteisiä vapauttaessaan voimavarojaan ja luovuuttaan. Yksilön voimavarat kasvavat seitsemän sisäisen voimantunteen kategorian mukaan, joita ovat vapaus, konteksti, ilmapiiri, myönteisyys, luottamus, arvostus ja vastuu. (Siitonen 1999, 61.) Kategorioihin liittyy 55 osaprosessia, joiden kautta olen reflektoinut ammatillisuuttani tarinalliseen tapaan.

Opinnäytetyössäni codan sisäinen voimantunne rakentuu vapaudesta päättää tulkki-koulutuksen suorittamisesta ja toiminnasta kontekstissa, eli Humakin kampanjalla ja sen ulkopuolella. Sisäinen voimantunne rakentuu ilmapiiristä ja myönteisyydestä, eli miten coda voi pohtia coda-taustaansa ja miten hän suhtautuu tulkin työhön. Sisäinen voimantunne rakentuu luottamuksesta, luottamuksesta omaan ammatilliseen kehittymiseen ja luottamuksesta valmentajaan, joka tukee tulkki-koulutuksen ajan. Sisäinen voimantunne rakentuu myös codan arvostuksesta omaa työtä kohtaan ja muita ihmisiä kohtaan. Sisäinen voimantunne rakentuu siitä vastuusta minkä coda kantaa toimissaan tulkkinä. Yksilöön rakennettu sisäinen voimantunne kaikkien kategorioiden mukaan voimaannuttaa yksilön.

Voimaantumisen on tietoisuutta itsestä, perhe-elämästä ja tulevaisuudesta. Se on muutosta yksilön minässä ja ympärillä olevassa ympäristössä. Voimaantuessaan yksilö tulee tietoiseksi vaikutusmahdollisuuksistaan. (Räsänen 2014, 100.) Uutta identiteettiä luodessaan, yksilö kertoo yhteisössä tarinoitaan, joista kokee voimaantuvansa. Py-

sähtyminen, asioiden pohtiminen ja niistä syvälinen tiedostuminen kuuluvat voimaantumiseen. Ne ovat merkityksellisiä työhyvinvoinnin kannalta. Voimaantuneella yksilöllä on myönteinen suhde tulevaisuuteen. (Mahlakaarto 2010, 29–31.)

Kuvio 1. Yksilön sisäisen voimantunteen rakentuminen (Siitonen 1999).

4.1 Vapaus

Vapauteen kuuluvat valinnanvapaus, vapaaehtoisuus, oma kontrolli, toimintavapaus, itsenäisyys ja sopivuus. Meikäläinen kokee, että jokaisella Humanistiseen ammattikorkeakouluun valitulla codalla on valinnanvapaus päättää, miten opintonsa haluaa suorittaa. Vapaaehtoisesti codat voivat kehittää itseään vapaasti valittavien opintojen myötä. Opetussuunnitelman mukaisten opintojen sisällä codat voivat kontrolloidusti käyttää toimintavapauttaan ammatilliseen kehittymiseen. Coda-taustaisilla opiskelijoilla on mahdollisuus saada valmentajan ohjausta itsenäiseen itsensä kehittämiseen sopivissa konteksteissa.

Tulkki (AMK) -tutkinto on ammattikorkeakoulutasoinen. Sen saavuttaminen kestää noin neljä vuotta. Humanistinen ammattikorkeakoulu kouluttaa tulkkeja kahdella eri kampuksella. Puhevammaisten tulkkeja ja kommunikaatio-osaajia koulutetaan Kuopiossa ja viittomakielentulkkeja Helsingissä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020a.) Helsingin kampus sijaitsee Valkeassa talossa, jossa on useita kuuloalan järjestöjä (Valkea talo 2020). Olen ennen tulkikoulutusta kasvanut aikuisuuteen ja ehtinyt pohtia minkälaisen työelämän haluaisin. Kukaan ei ole vaikuttanut valinnanvapauteeni opiskella, vaan minä itse olen vapaaehtoisesti hakenut Helsingin kampukselle opiskellakseni tulkin tutkinnon. En koskaan ole pitänyt opiskelupaikan saamista itsestänselvyytenä hakijamäärän ollessa suuri. Saadessani opiskelupaikan, päätin käyttää mahdollisuuteni hyvin.

Opintojeni aikana opintojaksokohtaisesti olen aina tehtävien saamisen jälkeen pohtinut opintojani opetussuunnitelman mukaiseen suorittamiseen verraten. Tulkikoulutuksessa codaa ohjataan kontrolloimaan opintojaan, ottamaan henkilökohtaista vastuuta opintojen suorittamisesta ja ammatillisesta kehittymisestään. Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutuksen opetussuunnitelman 2018–2024 laajat kokonaisuudet valmentavat itseohjautuvaan opiskeluun. Koulutuksen ammatillisten opintojen myötä codan kulttuurituntemus syvenee ja kielitaito kehittyy tulkin ammatissa vaadittavalle tasolle. Coda oppii toimimaan tulkkina vaihtelevissa työympäristöissä ja multimodaalisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, ammatillisuuttaan kehittäen. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020b, 1–9.) Ammatillisuus on ammatillisen identiteetin etsimistä ja löytämistä (Eteläpelto & Onnismaa 2006, 9).

Oman menneisyyden ja tulevaisuuden yhteen liittämistä syntyy ammatillinen identiteetti (Onnismaa 2008, 13–19). Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutuksen opetussuunnitelman mukaiset ammatillisesti syventävät opinnot vahvistavat codan valitsemaa suuntautumista, pedagogiikkaa tai tulkkausta. Kehittämistoiminnan opintojen myötä coda oppii kehittämään todellisia työelämäntarpeita tutkimus- ja kehittämistyön menetelmiä soveltaen. Lisäksi coda kehittää ammatillisuuttaan erilaisissa harjoitteluissa ja lisää osaamistaan vapaasti valittavien opintojen myötä. Opintojen lopuksi coda suorittaa muiden tavoin loppukokeen. Sen hyväksytysti suoritettuaan ja ammatillisen osaamisensa osoitettuaan codalla on valmiudet toimia tulkkina. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020b, 1–10.) Opintojen aikana olen käyttänyt toimintavapauttani itsenäiseen itseni kehittämiseen ja ammatillisuuteni tutkimiseen. Valmentajan ohjaus on sopivasti tukenut kehittymistäni.

Tulkkipäätös on ollut minulle merkityksellinen kokemus. Olen itse halunnut opiskelamaan Helsinkiin, Humakin kampukselle. Valinnanvapaudestani olen ollut aktiivinen opiskeluaikana ja siten vapaaehtoisesti olen heittäytynyt mukaan moniin harjoittelutilanteisiin. Olen kontrolloinut opintojani, ottanut vastuuta opinnoistani ja saanut ne ajallaan suoritetuksi. Olen saanut valmiudet tulkkina toimimiseen ja ilolla ajattelen hetkiä, jolloin olen käyttänyt toimintavapauttani. Sen tuomat mahdollisuudet ovat kehittäneet minua ammatillisesti ja siten, itsenäisesti, mutta valmentajan ohjaamana, olen sisäistä voimantunnetta tuntien rakentanut ammatti-identiteettiäni sopivissa konteksteissa.

4.2 Konteksti

Kontekstiin kuuluu yhteiskunnallisuus, aitous, sosiaalisuus, mahdollistaminen, vuorovaikutus, kulttuuriympäristö, kollegiaalisuus, joustavuus, autenttisuus ja yhdenvertaisuus. Meikäläisen mielestä yhteiskunnalliseen vähemmistöön kuuluvat codat voivat aidosti hyödyntää sosiaalisia suhteitaan ja mahdollistaa muidenkin tulkkioiskelijoiden tutustumisen kuuroihin. Codat voivat rohkaista kuuroja ja tulkkioiskelijoita keskinäiseen vuorovaikutukseen. Kulttuuriympäristössä kollegiaalisesti ja joustavasti toimien codat voivat yhdessä muiden tulkkioiskelijoiden kanssa osallistua autenttisiin, yhdenvertaisuutta tukeviin tilaisuuksiin ja siten vaikuttaa kampuksen ilmapiiriin.

Kotimaisten kielten keskuksen mukaan noin 4000–5000 kuuron äidinkieli on suomalainen viittomakieli ja lisäksi suomessa on 6000–9000 muuta viittomakieltä käyttävää (Kotimaisten kielten keskus 2020). Yhteiskunnassa yksilöitä luokitellaan muun muassa taustan mukaan. Pienessä yhteisössä yksilöt asetetaan paikalleen ja heihin suhtaudutaan myönteisesti. (Räsänen & Trux 2012, 241.) Viittomakieliseksi yhteisöksi kutsutaan kaikkia, jotka käyttävät viittomakieltä (Jantunen 2003, 23). Kuurojen yhteisö ja kuurojen kulttuuri luovat kuurojen maailman. Siitä saatetaan keskustella myös käsitteellä Deafhood, joka tarkoittaa kuuroutta. (Kuurojen Liitto 2020h, 19.) Sanotaan, että kuurojen vanhempien kuulevat lapset elävät kuurojen ja kuulevien maailman välissä.

Kampuksella suurimmalla osalla tulkkio opiskelijoista ei ole aikaisempaa kokemusta kuuroudesta. Olen vuosikurssimme ainoa coda. Koulutuksen aloitettuani olen kokenut monenlaisia tunteita saadessani kuulla yhteisöön, joka on yksi yhteiskuntamme vähemmistöistä. Ennen tulkkikoulutusta en juurikaan osannut viittoa. Olen aidosti halunnut tutustua kuuroihin ja muihin coda-taustaisiin henkilöihin. Kuurojen yhdistysiltoihin osallistuminen yksin tai muiden kanssa on antanut eväät intensiivisen viittomakielisen keskustelun seuraamiseen ja siihen osallistumiseen. Muiden opiskelijoiden läsnä ollessa, minun on pitänyt kiinnittää huomiota siihen, etten vaihda viittomakieltä puhukieleksi. Yhdistysiltojen tapoihin kuuluu, että kaikki viittovat, jolloin puhumista täytyy välttää. Kertoessani coda-taustastani keskustelut kuurojen kanssa ovat tuntuneet tuttavallisilta ja ne ovat pitkittyneet. Olen havainnut, kuinka kuurojen kulttuuriin kuuluu se, että kysytään vanhemmista ja heidän kouluhistoriastaan. Kuurojen tavoin, olen toisinaan osallistunut tietokilpailuihin tai kahvitarjoilun järjestämiseen yhdistysilloissa.

Sosiaalisilla suhteillani olen voinut mahdollistaa muiden tulkkio opiskelijoiden tutustumisen kuuroihin ja rohkaista heitä vuorovaikutukseen kuurojen kanssa. Tulkkikoulutuksen alusta en sitä vielä heti tehnyt, koska itsellenikin kuurojen maailma oli lähes tuntematon ja opettelin viittomakieltä samalla tavoin kuin kaikki muutkin. Olen havainnut, kuinka mielikuva coda-taustaisista vaihtelee. Kuurojen vanhempien kuulevat lapset -ilmaisu luo coda-taustaisista yksilöistä kaksikielisen mielikuvan. Opiskelun alkuaikoina olen joutunut vakuuttelemaan muille opiskelijoille, etten osaa viittoma-

kieltä. Toisinaan se on tuntunut kiusalliselta. Kuuro vanhempi ei tarkoita sitä, että perheessä automaattisesti viitotaan, kotikieliä on erilaisia. Näin meikäläiset saattavat tulkkikoulutusaikanaan kohdata ennakkoluuloja ennen kuin löytävät paikkansa kampuksella. Usein ennakkoluulot johtuvat siitä, että ei tiedetä asioista (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2020). Ennakkoluuloja välttääkseni olen kollegiaalisuutta ajatellen, joustavasti osallistunut muiden opiskelijoiden kanssa autenttisiin ja yhdenvertaisuutta tukeviin tilaisuuksiin.

Tutussa kontekstissa ollessani olen ollut kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista liittyen meikäläisiin. Olen aidosti keskustellut coda-kokemuksistani kuurojen kanssa ja siten kasvattanut sosiaalista verkostoa ympärilläni. Yksilöihin tutustumisen myötä keskusteluiden luominen on ollut helpompaa ja olen toisinaan voinut mahdollistaa sen, että opiskelukaverinikin ovat päässeet mukaan vuorovaikutustilanteisiin. Kulttuuriympäristöön tutustuminen on kehittänyt kielitaitoani ja siten olen tuntenut sisäisen voimantunteeni rakentuneen. Kollegiaalisesti ja joustavasti muiden opiskelijoiden kanssa autenttisiin ja yhdenvertaisuutta tukeviin tilaisuuksiin osallistumalla, olen osaltani vaikuttanut kampuksen myönteiseen ilmapiiriin.

4.3 Ilmapiiri

Ilmapiiriin kuuluvat tervetulleeksi kokeminen, avoimuus, virkistys, keskustelukulttuuri, ennakkoluulottomuus, turvallisuus, merkityksellisyys, kannustavuus ja oman roolin löytyminen. Meikäläiset voivat kokemukseni mukaan tuntea itsensä tervetulleeksi valmentajan ohjaukseen. Tutussa kontekstissa codat voivat kokea ilmapiirin avoimeksi. Valmentajan ohjauksessa codat virkistyvät ylläpitäessään keskustelukulttuuria, joka on ennakkoluuloton ja tuntuu turvalliselta. Codalle tulkkikoulutus on erityisen merkityksellinen kokemus, joka tuo osaamiseen syvyyttä. Tulkkikoulutuksessa valmentaja kannustaa codaa oman roolin löytymiseen ja tukee ammatillista kehittymistä, jotta coda voi tuntea olevansa oikeassa paikassa.

Olen kokenut itseni tervetulleeksi valmentajan ohjaukseen itsekseeni tai pienryhmäni kanssa. Ohjauksen avoin ja virkistävä keskustelukulttuuri on tuntunut vapauttavalta. Pienryhmäni läsnä ollessa keskustelut ovat edenneet sulavasti. Olen nähnyt mahdolli-

suuksia ammattitaidon kehittämiseen kontekstissa, jossa kuurot, että kuulevat ennakkoluulottomasti kohtaavat ja siten yksilöistä näkyy myönteisyys. Turvallisessa kontekstissa olen voinut olla oma itseni. Minä, joka rakastan pitkiä keskusteluja, heittäytymistä ja innostuksen tuomaa positiivista latausta. Minä, joka toisinaan myös pysähdyn ja pohdin. Toisten kanssa keskustelu kokemuksista, mielenkiinnon kohteista ja osaamisesta määrittelee yksilön identiteettiä (Koivisto & Ranta 2019, 43). Tulkkikoulutuksen aikana coda-taustan pohtiminen on tuntunut merkitykselliseltä. Kuurojen yhteisössä keskustellessani ja valmentajan tukiessa itsereflektointiani, olen tullut tietoiseksi, että myös yhden kuuron vanhemman kuuleva lapsi on coda omine kokemuksineen. Tulkkikoulutus on tuonut vaihtelua elämääni. Olen pohtinut rooliani ja saanut sekä muilta opiskelijoilta että valmentajalta kannustusta ammatti-identiteettityön tekemiseen. Selvästikin välittämisen tunnetta ja hyvää yhteishenkeä osoittavassa yhteisössä yksilö kohdataan omana itsenään (Martela ja Jarenko 2016, 61). Vastaamista toisen ihmisyyteen kutsutaan myötätunnoksi. (Seppänen, Pessi, Grönlund & Paakkanen 2017, 37).

Tulkkikoulutuksen aikana olen kokenut itseni tervetulleeksi valmentajan tapaamiseen. Valmentaja on avoimuudellaan luonut virkistävän keskustelukulttuurin, jonka olen kokenut ennakkoluulottomaksi. Olen voinut tuoda esille ideoitani ja siten kehittää ammatillisuuttani turvallisessa ympäristössä. Viittomakielen oppimisen merkityksellisyys ja saamani kannustus ovat rakentaneet sisäistä voimantunnettani ja siten olen löytänyt oman roolini ilmapiirissä, joka on myönteinen.

4.4 Myönteisyys

Myönteisyyteen kuuluu positiivinen lataus, sopeutuminen, asiakaskeskeisyys, luontevuus, eettisyys, onnistuminen ja hyväksyntä. Koen, että ilmapiirin ollessa myönteinen, codat voivat kokea positiivisen latauksen sopeutuessaan rakentamaansa coda-tulkin ammatti-identiteettiin. Codat osaavat toimia asiakaskeskeisesti ja olla luontevia tulkaustilanteessa. Codat tiedostavat, että on toimittava eettisesti työskennellessään tulkina. Kun tulkkaus onnistuu kaikin tavoin, codalla on mahdollisuus tuntea itsensä hyväksytyksi ja rakentaa luottamusta itsensä ja asiakkaidensa välille.

Tulkkauspalveluun oikeutetut asiakkaat voivat tilata tulkin Kansaneläkelaitoksen vammaisten tulkkauspalvelukeskuksesta (Kansaneläkelaitos 2020a). Tulkkauspalveluun oikeutetut eri ikäiset asiakkaat, kuurot, kuuroutuneet, huonokuuloiset, kuurosokeat tai puhevammaiset voivat tilata tulkin tarvitsemiinsa tilanteisiin, kuten asiointiin erilaisissa paikoissa, opiskeluun ja työpaikalle (Kuurojen Liitto ry 2020i).

Tulkkaustilanteisiin valmistautuessani olen kokenut positiivista latausta. Valmistautuminen on tärkeä osa työtäni. Se vahvistaa ammatillisuuttani ja saan varmuutta tulkkinä toimimiseen. Olen oppinut, kuinka toimeksiannon vastaanotettuani tarkistan tilaukseen liittyvät tiedot ja otan yhteyttä tilaajaan. Tarkistan sanastoa luodessani mielikuvaa tulevasta työtehtävästä. Tilauksen mukaan, pyydän myös aikataulua ja etukäteismateriaalia, joka tukee valmistautumistani. Koen, että oman vanhemman kuurouden myötä sopeutuminen erilaisiin tilanteisiin on ollut helpompaa, etenkin nyt, kun minulla on enemmän ikää ja elämäkokemusta kuin tulkkikoulutuksen alussa. Olen oppinut suhtautumaan asioihin ja ajattelemaan laajemmin. Iän tuoman kokemuksen myötä asiakaskeskeisyys näkyy luontevana läsnäolonani erilaisissa tilanteissa. Vielä on kuitenkin työikää edessä vuosikymmeniä, joten tulevien kokemusten myötä kehityn ammatillisesti.

Tulkkikoulutuksessa olen löytänyt oman roolini. Haluan aloittaa työpäivän perustarpeista huolehtien. Niiden ollessa kunnossa, lähdän töihin niin, että olen ajoissa paikalla. Hyvien käytöstapojen lailla, kohtaan asiakkaan kunnioittavasti ja olen tilanteessa läsnä. Läsnäolo on merkittävää asiakastyössä. Se on virittäytymistä asiakkaan tilanteeseen. (Kinnunen ym. 2019, 117-118.) Yksilö voi omalla myönteisyydellään osoittaa välittävänsä asiakkaasta (mt. 2019, 53). Työskentelyn helpottamiseksi, on hyvä keskustella tilanteeseen liittyvistä tavoitteista ja selventää tarvittaessa osallistujien roolit (Mönkkönen, Kekoni & Pehkonen 2019, 24-25). Tulkkaustilanteessa olen sitoutunut toimimaan eettisesti asioimistulkin ammattisäännösten edellyttämällä tavalla, erityisesti vaitiolovelvollisuutta noudattaen. Tulkkaustilanteessa kohtelen kaikkia yhdenvertaisesti, eli en ole kenenkään puolella. Viitottujen ja puhuttujen kielten tulkkeja, kirjoitustulkkeja ja puhetta tukevien tai korvaavien menetelmien tulkkeja sitoo asioimistulkin ammattisäännöstö (liite 3), jonka Käännösalan asiantuntijat KAJ ry ja Suomen Viittomakielen Tulkit ry hyväksyivät 30.5.2013 muiden tulkkeja edustavien liittojen kanssa (Kieliasiantuntijat 2020). Tulkkaustilanteissa onnistuttuani saatan päästä asiakkaiden tulkkilistalle. Tulkkilistan tarkoitus on mahdollistaa asiakkaille heidän

toivomansa tulkit (Kansaneläkelaitos 2020b). Jokaisella vammaisten tulkkauspalvelun tuottajalla on omat alueet, joissa saa toimia tulkkina. Alueita on kuusi, Uusimaa, Läntinen, Keskinen, Pohjanmaa, Itäinen ja Pohjoinen. Nämä alueet on määritelty sopimuskaudelle 1.1.2018–31.12.2019. (Kansaneläkelaitos 2020c.) Kelluvat tilaukset tuovat lisää myönteistä vaihtelevuutta tulkin työhön mahdollistamalla tulkkina toimimisen jokapäiväisen työalueen ulkopuolelta. Ne ovat sellaisia tilauksia, joihin asiakas ei ole saanut tulkkia. Asiakkaan hyväksyessä minut tulkkilistalleen, koen myönteisyyttä, sillä tiedän, että coda-taustani saattaa vaikuttaa molemminpuolisen luottamuksen rakentumiseen.

Tulkkipöytätyön aikana olen kokenut myönteistä positiivista latausta sopeutuessani coda-tulkin ammatti-identiteettiin. Olen osannut toimia asiakaskeskeisesti, luontevasti ja eettisesti tulkkaus tilanteissa. Onnistumisen myötä olen tuntenut sisäisen voimantunteen rakentuneen ja olen halunnut kehittää ammatillisuuttani tullakseni hyväksytyksi omiin taitoihini luottaen.

4.5 Luottamus

Luottamukseen kuuluu kuva tulkin työstä, minäkuva, luovuus, tyytyväisyys, innostuminen, itseluottamus, molemminpuolisuus, omat kyvyt ja ammatillinen itsetunto. Meikäläinen kokee, että codan luottaessa itseensä, kuvan luominen tulkin työstä ja minäkuvan rakentaminen luovasti valmentajan kanssa toimien, luo tyytyväisyyden tunnetta. Valmennus saattaa johtaa innostavaan itsensä kehittämiseen ja itseluottamuksen rakentamiseen molemminpuolisen luottamuksen ja kannustuksen myötä. Siten codan omat kyvyt kehittyvät ja ammatillinen itsetunto vahvistuu itseään arvostaen.

Tulkkipöytätyössä olen luonut kuvaa tulkin työstä ja siten olen rakentanut sekä henkilökohtaista että ammatillista minäkuvaani. Koen, että rehellinen palaute luo luottamusta ja tukee minäkuvan rakentamista. Minäkuva rakentuu yksilön itsensä ja muiden kokemasta minästä, sekä ihanneminästä, siitä millainen yksilö haluaisi olla. (Tieteen termipankki 2020). Kehittyäkseen yksilöiden tulee saada palautetta toiminnastaan (Mönkkönen 2019, 22). Palautteen saaminen on antanut itselleni mahdollisuuden tiedostaa kehitettäviä kohtia ja onnistumisia. Tulkkipöytätyön aikana olen ilmaissut

haluavani erityisesti kehitettävää palautetta, mutta myönteistäkin palautetta on ollut mukava saada.

Olen havainnut, kuinka opiskelijoiden tulisi antaa sekä myönteistä, että kehitettävää palautetta toisilleen. Näin molempien palautteiden antamisen taito kehittyy ja palautteen vastaanottaja oppii suhtautumaan erilaisten palautteiden saamiseen. Mahdollisuus palautteen saamiseen kannattaa käyttää hyväksi, kunhan muistaa, että yksilöllä on erilainen tapa antaa ja vastaanottaa palautetta (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2012, 228-229). Suorapuheisuus on taito pyrkiä yhteiseen ymmärrykseen ja antaa palautetta ilman kiertelyä (Ahonen & Lohtaja-Ahonen 2014, 54).

Vuosikurssillani minulta on toivottu palautetta suorapuheisuuteni vuoksi. Olen kuulut sanottavan, että coda-taustaiset yksilöt ovat suorapuheisia. Tähän vaikuttaa se, että kuurojen tapa ilmaista asioita on erilainen. Se johtuu suomen kielen ja viittomakielen eroista. Kuulevat, jotka eivät tiedä tätä, saattavat loukkaantua kuurojen ilmaistessa asioita. Siispä palautetilanteessa yksilöiden huomioiminen on tärkeää. Pyrin antamaan suoraa palautetta. Kuuron kanssa ikäni eläneenä sanoisin, että saatan ehkä joskus ilmaista jonkin asian, positiivisenkin, hieman kuurojen tapaan, rehellisesti, aidosti, mutta hyväntahtoisesti.

Yksilöiden asenne vaikuttaa luotettavuuteen. Luottamusta synnyttää toisen yksilön hyväntahtoisuuteen uskominen. (Laine 2009, 24.) Asenteeni tulkkikoulutusta kohtaan on ollut myönteinen. Olen uskonut sekä ammatilliseen kehittymiseeni, että valmentajan hyväntahtoisuuteen. Sen vuoksi olen halunnut pyytää häneltä ohjausta, etenkin palautetta ammatillisuuteni kehittämiseen. Palautetta on osattava pyytää, jos omaa työsuoritustaan haluaa parantaa (Parpei 2018, 119). Kehittymishaluisella yksilöllä on mahdollisuus saada kokeneen valmentajan ohjausta ammatilliseen kehittymiseensä. Ohjaus perustuu luottamukselliseen vuorovaikutussuhteeseen. (Kupias ja Salo 2014, 11–12.) Yhdessä keskusteleminen ja asioiden oivaltaminen on luovuutta (Collin ja Billett 2011, 218). Yhteistyö valmentajan kanssa on saanut alkunsa palautteen pyytämisestä. Siitä olen edennyt pienten tulkkauharjoitusten tekemiseen ja erilaisten esitysten sekä isompien projektien toteuttamiseen. Valmennuksen myötä olen havainnut, kuinka henkilökohtaisia ja yhteisiä tavoitteita luoden ja kuinka yhteisiä pelisääntöjä noudattaen tiimissä voidaan tuntea tyytyväisyyttä, joka tukee taitojen kehittymistä.

Pelissäännöillä tarkoitetaan työpaikan arvojen mukaista käyttäytymistä. Arvoista täytyy osata keskustella, jotta tiimissä ymmärretään mitä ne merkitsevät itselle, että yksilölle, jonka kanssa tehdään yhteistyötä. (Ahonen & Lohtaja-Ahonen 2014, 72–73.) Vahva yhteinen sosiaalinen identiteetti tukee yhteisiä tavoitteita ja niiden eteen työskentelemistä. Näiden tavoitteiden ajatellaan olevan kunkin omia tavoitteita, jolloin niihin sitoudutaan kunnolla. Tiimin jäsenet voivat luottaa toisiinsa, työskentely on sujuvaa ja ongelmatilanteista selvittää. Parhaimmillaan tiimissä yksilöt kokevat innostumista työskentelemisestä. (Koivisto & Ranta 2019, 49–50.)

Valmentajan kanssa työskenteleminen on tuntunut usein innostavalta. Aidon palautteen myötä olen onnistunut kehittämään ammattitaitoani ja rakentamaan itseluottamusta. Koen samoin, kuin Laine (2009, 99–101), että ilmapiirin myönteisyys ja työskentelyn sujuvuus ovat merkkejä luottamuksesta. Luottamus on toiseen yksilöön kohdistuvaa tunnetta. Usein alaiset toivovat esimiehen pysyvän samana, koska heidän välilleen on pitkän ajan saatossa, ehtinyt rakentua molemminpuolinen luottamus. Tuona aikana alainen on oppinut esimiehensä työtavat ja tutustumisen myötä keskusteleminen on helpompaa. Luotettava yksilö toimii yhdessä sovittujen tapojen mukaisesti. (Laine 2009, 25–55.) Sen vuoksi toivoin ja sain valmentajani opinnäytetyöni ohjajaksi.

Ohjauksen mahdollistettuaan valmentaja voi kokea itsensä arvostetuksi. Valmentaja ja coda tarkastelevat yhdessä syvällisesti tiettyä aihetta. Codan täytyy työstää jo oppimiaan asioita mielessään, mutta valmentaja voi toimia hänen tukena. Valmentaja rohkaisee ja haastaa codaa itsensä reflektointiin. (Kupias & Salo 2014, 11–40.) Reflektoinnilla voi tutkia ja kehittää itseään ammatillisesti (Ristikangas, V., Ristikangas, M. & Alatalo 2019, 165). Näin minäkin olen reflektoinut itseäni, omia kykyjäni ja vahvistanut ammatillista itsetuntoani.

Tulkkipöytätyön aikana olen luonut kuvaa tulkin työstä itseäni luottaen ja siten rakentanut minäkuvaani luovasti valmentajani kanssa toimien. Tyytyväisyys yhteistyöstä on johtanut innostavaan ammatillisten taitojen kehittämiseen. Olen saanut itseluottamusta jatkuvan harjoittelun myötä. Minun ja valmentajan välinen molemminpuolinen luottamus ja valmentajan läsnäolo ovat tuntuneet kannustavalta. Siten olen tuntenut sisäisen voimantunteen rakentuneen ja tullut tietoisiksi omista kyvyistäni ja vahvistanut ammatillista itsetuntoani itseänikin arvostaen.

4.6 Arvostus

Arvostukseen kuuluvat kokemus, energia ja kunnioitus. Meikäläinen kokee, että luottaessaan omiin taitoihin ja valmentajaan codat voivat kokea itsensä arvostetuiksi. Codat saavat energiaa ammatilliseen kehittymiseen ja kunnioittaen ottavat siitä vastuun. Valmentaja ja coda-opiskelija voivat oppia toistensa kokemuksista. Codaa kuunnellen, haastaen, kyseenalaistaen ja hänelle palautetta antaen, valmentaja tukee codan itseohjautuvuutta ja vastuunottamista. (Ristikangas V., Ristikangas M., & Alatalo 2019, 15–16.) Hyvän itsetunnon omaava yksilö uskaltaa ottaa haasteita vastaan, tunnistaa heikkoutensa ja sietää epäonnistumisia. Hän myös arvostaa itseään ja elämäänsä. (Nyyti ry 2020.) Olen kokenut ohjauksen juuri näin. Valmentaja on osannut haastaa minua sopivasti. Arvostan valmennuksen aikana kokemiani mahdollisuuksia. Olen saanut energiaa ammatillisuuteni kehittämiseen reflektoinnin myötä ja löytänyt itseleni sopivan tavan kehittää kieli- ja tulkkaustaitoa.

Omien kykyjen ja haasteiden ollessa tasapainossa, on codan mahdollista kokea flow-tunne. Sitä kokiessaan coda on niin keskittynyt tehtäväänsä, että ajantaju katoaa. Tekeminen on tehokasta, luovaa ja taitoja kehittävää. Sisäisen motivaation korostuessa oppiminen tuntuu nautinnolliselta. (Virolainen I. & Virolainen H. 2018, 173–174.) Tulen aina muistamaan suurimman projektini tulkkikoulutuksen ajalta. Kuudentoista kauneimman joululaulun tulkkaus Mäntsälän Saaren joulumaassa 15.12.2018 on ollut yksi positiivisista haasteistani. Tuolloin valmentajani, monet kuurot ja sukulaiset, myös äitini, olivat katsomassa tulkkaustani. Tuntui upealta, kun sain tulkata lauluja viittomakielelle ja siten osoittaa kunnioitusta vanhempaani kohtaan.

Olen oppinut paljon arvostaessani valmentajan työ- ja elämänkokemusta. Olen kiitollinen saamastani ohjauksesta, jonka myötä olen kokenut sisäisen voimantunteeni rakentuneen. Myönteisellä energiallani jatkan itseni kehittämistä vanhempia ja viisaampia kunnioittaen ja huolehdin siitä, että tulkkien ammattikuntaa arvostaen kannan vastuuni.

4.7 Vastuu

Vastuuseen kuuluu todellinen vastuu, halu oppia, pitkäjänteisyys, yrittäminen, yhteisoppiminen, tarpeellisuuden kokeminen, aktiivisuus, tukeminen, kriittisyys, rohkeus

kokeilla ja halu menestyä. Meikäläinen arvostaa, että tulkkikoulutus opettaa ottamaan todellista vastuuta ammatillisten taitojen kehittämisestä. Halu oppia lähtee kuitenkin codasta itsestään. Tulkiksi opiskeleminen vaatii pitkäjänteisyyttä, yrittämistä ja yhteisoppimista. Codat saavat kokea itsensä tarpeelliseksi aktiivisesti toimien ja toisia tukien. Itsensä refleктоiminen mahdollistaa kriittiseen ajatteluun. Ammattitaito kehittyy rohkeasti kokeilemalla ja siten codalla on mahdollisuus saavuttaa tavoitteensa – halu menestyä alkavalla tulkin uralla.

Tulkkikoulutuksen aikana, tulevaa työelämää varten codan täytyy oppia toimimaan ammatillisesti vaihtelevissa tulkkaustilanteissa erilaisten kuurojen asiakkaiden kanssa. Siitä syystä codan on kehitettävä vuorovaikutustaitojaan tulkkikoulutuksen aikana. Tulkkikoulutuksessa codat opiskelevat tulkin työssä tarvittavia kieliä, suomen kieltä ja suomalaista viittomakieltä. Heidän on hallittava molemmat kielet, sillä tulkkausta tehdään suomen kielestä suomalaiselle viittomakielelle ja suomalaisesta viittomakielestä suomen kielelle. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020c.) Tulkkikoulutus on antanut eväät kielten opiskeluun ja tulkkaamiseen ja opettanut ottamaan todellista vastuuta itseni kehittämisestä. Olen halunnut oppia ja siten pitkäjänteisesti alusta asti ryhtynyt systemaattiseen harjoitteluun ja taitojeni kehittämiseen, kokiesani tulkin ammatin ja erityisesti viittomakielen oppimisen itselleni merkitykselliseksi. Etenemällä helpommista tehtävistä vaikeampiin tehtäviin omat taidot kehittyvät ja kyvykkyyteen liittyvä minäkuva vahvistuu opittavan asian suhteen. Yksittäiset epäonnistumiset eivät lannista. (Virolainen I. & Virolainen H. 2018, 37.) Ammatillisten taitojen kehittämiseksi on tiedettävä henkilökohtaiset tavoitteet ja ymmärrettävä, miten ne on mahdollista saavuttaa. Olennaista pitkäjänteisessä työskentelyssä on tavoitteiden kokeminen itselle merkityksellisiksi. (Parpei 2018, 114.) Yksilöt ovat erilaisia omine vahvuuksineen ja heikkouksineen ja jaksavat asioita eri tavoin. Itseään ei kannata vertailla muihin, vaan sen sijaan on tärkeää oppia tuntemaan itsensä ja omat rajansa. (Katajainen ym. 2012, 44–45.)

Olen yrittänyt ja vähitellen huomannut kieli- ja tulkkaustaitoni kehittyvän. Olen haastanut itseäni, kokenut epäonnistumisia ja ottanut niistä opikseni. Tulkkikoulutus on tarjonnut mahdollisuuksia yhteisoppimiseen. Harjoittelupaikan ollessa vapaa, olen kokenut itseni tarpeelliseksi. Tiedän, että aktiivisuuteni on vahvuuteni ja heikkouteni. Olen pyrkinyt tavoittelemaan tasapainoa kahden merkityksellisen asian, opiskelun ja

perhe-elämän välillä. Koulutuksesta suoriutuminen ei ole ollut helppoa lasten ollessa pieniä, mutta onnekseni molemmista selviytymiseen olen saanut tukea osakseni. Olen kokenut tulkkikoulutuksen turvallisena kontekstina kehittää ammatillisuuttani, joten olen käyttänyt mahdollisuuteni itseni haastamiseen. Itseäni reflektoiden olen kyennyt kriittiseen ajatteluun. Minulla on ollut rohkeus kokeilla rajojani ja siten olen myös tullut kannut monissa tilaisuuksissa itsekseni. Olen tehnyt sen tulevaisuuttani ajatellen. Haluan menestyä työelämässä ja ainakin nyt voin sanoa rakentaneeni hyvän perustan ammatti-identiteetilleni.

Ammatti-identiteetin rakentaminen vaatii itsensä pohtimista, millainen yksilö on, mikä motivoi työhön ja millaiset tavoitteet työlleen asettaa (Räsänen & Trux 2012, 35–39). Tarvittaessa on lisäkouluttauduttava vastatakseen vaihtelevan työelämän tarpeisiin (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, T., Lyytinen, H., Pulkkinen & Ruoppila 2015, 196). Tulkiksi valmistuttuani minun on pidettävä mielessäni, että ammatillinen kehittyminen ei lopu tutkintotodistuksen saamiseen. Vuosikymmeniä työskennelleet tulkitkin oppivat uutta ja ovat tervetulleita Humakin kampukselle opiskelemaan tai muuten yhteisoppimaan.

Olen oppinut ottamaan todellista vastuuta itseni kehittämisestä. Olen halunnut oppia viittomakieltä jo ennen tulkkikoulutusta ja saadessani mahdollisuuden tulkiksi kouluttautumiseen, olen työskennellyt pitkäjänteisesti, yrittänyt itsekseni ja oppinut yhdessä muiden tulkkiopiskelijoiden kanssa. Olen kokenut itseni tarpeelliseksi tulkkauksmahdollisuuksiin tarttumalla. Edelleen olen aktiivinen ja näen mahdollisuuksia ympärilläni. Olen rohkeasti kokeillut rajojani tulevaisuuttani ajatellen. Haluan menestyä tulkin uralla ja siten olen toiminut sisäistä voimantunnettani rakentaen. Tunnen ammatti-identiteettini voimaantuneen.

5 AINEISTON ANALYSOINTI

Aineistoni materiaali käsittää seitsemän sisäisen voimantunteen kategoriaa, joita ovat vapaus, konteksti, ilmapiiri, myönteisyys, luottamus, arvostus ja vastuu. Kaikissa näissä on mukana voimaantumisen osaprosesseja, joita on yhteensä 55 kappaletta. Literoin haastattelut kyselylomakepohjaan, jossa voimaantumisen seitsemän kategoriaa ja niihin liittyvät kysymykset olivat valmiina. Merkitsin tasaisesti päättymisajankohtia,

jotta minun olisi helppo tarvittaessa palata nauhoitettuun aineistoon. Näin tulosten analysoiminen oli selkeää. Olen analysoinut haastatteluiden tuloksia niin, että niiden teemat ovat yhtenäiset tarinani teemojen kanssa. Haastatteluiden tulokset olen tuonut esiin yleisellä tasolla, mutta joitain erillisiä vastauksia halusin nostaa esiin niiden ainetlaatuisuuden vuoksi.

5.1 Vapaus

Haastateltavani ovat toimineet tulkkina vuosikymmeniä. He ovat suorittaneet tulkkikoulutuksen eri aikoina ja eri muotoisina koulutuksina. Heidän tulkkikoulutushistoriansa ulottuu Kuurojen Liiton järjestämistä lyhytkursseista tähän päivään. Tulkkikoulutuksen haku- ja opiskeluaikana osa kuurojen vanhempien kuulevista lapsista joutui puolustamaan asemaansa opiskelijoina sen vuoksi, että he osasivat viittomakieltä tai heillä oli jo työkokemusta tulkkina toimimisesta. Eräs haastateltava toi esiin, kuinka pääsykokeissa kouluttajat saattoivat ajatella hakijan käytöksen olevan ylimielistä, vaikka tosiasiasa kyse oli kokeiden jännittämisestä. Haastatteluissa tuli ilmi, kuinka joidenkin tulkkikoulutusaikana tulkeista oli pula. Se sai osan haastateltavista aloittamaan tulkkikoulutuksen ja se, että he kokivat viittomakielen opiskelun tärkeäksi siitä syystä, että se oli heidän kotonaan käytössä oleva kieli. Haastattelemini tulkkien viittomakielentaito vaihteli ennen tulkkikoulutusta ja samoin kokemukset kotona käytettävästä kotikielestä. Joillain opiskelijoilla ei ollut tietoa siitä, mitä he haluaisivat tulevaisuudessa tehdä ja tultuaan tulkkikoulutukseen jäivät tulkin uralle. Haastatteluissa tuli esiin, kuinka tulkin työ piti osata erottaa kuntoutussihteereistä ja diakoniatyöntekijöistä.

Monet sanoivat, että tulkin työn vaihtelevuus tuo vapautta ja se, että saa kokea monenlaisia tilanteita ja tavata erilaisia ihmisiä. Suurin osa haastateltavistani lähtee mielellään töihin, kokee työn mielekkääksi ja nauttii siitä. Osa haastateltavista koki työn niin mielekkääksi, että toisinaan työt ovat menneet jopa oman vapaan tai perheen edelle. Haastateltavien vastauksista päätellen sanoisin sen johtuvan halusta kehittää itseään ammatillisesti ja rakkaudesta viittomakieleen sekä siihen, että saa välittää viestiä yksilöiden välillä. Haastateltavat olivat sitoutuneita työhönsä. Tulkin työssä sitoutuminen näkyy siinä, kuinka paljon ja millaisina vuorokauden aikoina työkalenteriaan avaa ja miten työhönsä asennoituu. Eräs haastateltava totesi:

”Ikinä ei voi mennä tekemään työtä vasemmalla kädellä, vaan aina sitä tehdään, että tää on se. Jokainen tulkkauskeikka on niin sanotusti ansaittava ja se on se portti seuraavaan tulkkauskeikkaan. Se on ainutlaatuinen tilaisuus ja sun pitää olla sen kuningas.”

5.2 Konteksti

Haastateltavien tulkkipolun aikana käytettiin ilmaisua kuurojen vanhempien kuulevat lapset. Heillä tai kylläkin muullakaan codalla ei ole puhdasta ja aukotonta tietämystä maailmasta, jossa kuurous ei ole missään osassa. Haastateltavien tulkkipolun aikana suurimmalla osalla muista opiskelijoista ei ollut aikaisempaa kokemusta kuuroudesta. He aloittivat viittomakielen opiskelun ihan alusta, joten he eivät aina osanneet kääntää suomen kielelle, mitä kuurot kouluttajat viittoivat ja kuurot kouluttajat eivät aina ymmärtäneet heidän tuottamaansa viittomakieltä.

Tulkkipolun valituilla kuurojen vanhempien kuulevilla lapsilla oli erilaiset taustat, joten heidän viittomakielen taitotasonsa vaihteli. Haastattelussa tuli esiin, kuinka tulkkipolun aikana coda-tausta loi mielikuvan kaksikielisistä kuurojen vanhempien kuulevista lapsista ja näin codan asemaa saatettiin korostaa. Opintojen alkuvaiheessa viittomakieltä osaamattomat opiskelijat olivat coda-taustaa arvostavien ihmisten ympäröimänä ja siitä syystä he omaksuivat ajatuksen, että codat ymmärtävät paremmin asioita ja viittoivat hyvin.

Verkostoitumisen lähtökohta on erilainen ihmisillä, joilla ei ole sidosta yhteisöön, koska he tulevat ikään kuin ulkopuolelta. Kuurojen kulttuuri ja kuurot ovat vieraita. Haastattelussa tuli esiin, että omakohtaisen kokemuksen kautta codat ymmärtävät kuurojen kulttuuria ehkä syvemmin ja omaksuvat asioita helpommin kuin muut opiskelijat. He ovat lapsesta asti osanneet toimia kuurojen kanssa ja ymmärtäneet, miten kuulevat suhtautuvat viittomakieleen ja kuuroihin.

Haastateltavat suosivat yhdistysiltoihin ja erilaisiin viittomakielisiin ja tulkattuihin tapahtumiin osallistumista. Tilaisuuksiin osallistuminen mahdollistaa sen, että tulkit oppivat tuntemaan kuuroja, heidän taustojaan ja käyttämäänsä kieltä, jolloin tulkkaus on helpompaa. Pienessä kuurojen yhteisössä on tärkeää tietää, kuka kukin on. Siitä

syystä kuuroilla on tapana kysyä codalta tämän vanhemmista ja heidän kouluhistorias-
taan. Haastatteluissa tuli esiin, kuinka tulkin on tiedettävä asioita kuurojen historiaan
liittyen, sillä samat tarinat toistavat itseään.

5.3 Ilmapiiri

Haastateltaville tulkkikoulutus on ollut merkityksellinen, ammatti-identiteettiä vah-
vistava kokemus. Haastateltavat arvostivat tulkkikoulutuksessa sitä, että he saivat ope-
tusta kotona käytettävään viittomakieleen. Tulkkikoulutuksen myötä he ymmärsivät
paremmin viittomakielen rakennetta. Eräs haastateltava toi esiin, kuinka toisinaan
muut saattoivat ihmetellä, jos coda ei tiennyt jotain viittomaa. Tämä tuntui kiusalli-
selta etenkin niistä codista, joilla ei ollut hyvää kielitaitoa. Haastatteluissa tuli esiin,
kuinka tulkkikoulutuksessa coda opiskelee muiden opiskelijoiden kanssa tulkin am-
matissa tarvittavia tulkkauksia ja vaadittavia kieliä, sillä coda-taustaisen kotona
oppima kielitaito ei ole riittävän monipuolinen. Eräs haastateltava vertasi tätä koke-
mustaan siihen, kuinka Suomessa on mahdollisuus saada suomen kielen opetusta, joka
on valtaosan äidinkieli.

Haastatteluiden perusteella tulkkikoulutuksen aikana coda-taustaisen opiskelijan
ajattelu laajenee, jolloin hän ymmärtää paremmin itseään, vanhempiaan, viittomakie-
listä yhteisöä ja koko kuurojen maailmaa. Eräs haastateltava kuvaili kokemustaan
tulkkikoulutuksen aikana:

”Mä oikeesti vaan tajusin, että mulla on kotona kieli ja kulttuuri ja se ei oo
mulla hallussa. Mä tajusin sitten ite vasta tulkkikoulutuksen kautta, että
mä tiedän paljon enemmän kuin mä luulin tietäväni.”

Tilannekohtaisesti haastateltavat ovat kertoneet coda-taustastaan, koska se on saatta-
nut herättää luontevaa keskustelua kuurojen kanssa. Eräs haastateltavista mainitsi,
kuinka asiakkaille tulee hyvä mieli ja mahdollisesti jopa turvallinen olo, kun saa tietää
tulkin coda-taustasta. Melkein kaikissa haastatteluissa tuli kuitenkin ilmi, että haasta-
teltavat itse eivät halua coda-taustaa korostaa, mutta kuinka se helposti tulee esiin
muiden toimesta. Osa haastateltavista ei kerro coda-taustastaan. Coda-tausta on vai-
kuttanut joidenkin tulkkien suhtautumiseen coda-tulkkeja kohtaan. Haastateltavat
toivat esiin, että on paljon taitavia tulkkeja, joilla ei ole coda-taustaa.

5.4 Myönteisyys

Haastateltavat pitivät toimeksiantoon valmistautumista tärkeänä. Internet luo siihen hyvät mahdollisuudet. Tulkkaus vaatii termien ja viittomien selvittämistä, toisinaan myös yhteydenottoa tilaajaan. Esimerkiksi suuret juhlat ja messut vaativat osakseen enemmän valmistautumista. Tulkin on osattava luoda tilanteista mahdollisimman laaja mielikuva, huomioitava esimerkiksi paikallaolijat ja siten pohdittava, mitä tulkkaustilanteessa saattaa tulla vastaan. Toisinaan tulkkien tarvitsee ottaa luennoitsijoihin yhteyttä, pohdittava sijoittumistaan tilassa ja sitä onko tilassa jotain, mitä voi tulkkauksessaan hyödyntää, kuten luennoitsijan valkokankaalle heijastamaa materiaalia. Kaikesta valmistautumisesta huolimatta, tulkin on varauduttava yllättäviin tilanteisiin. Pienemmissäkin tilaisuuksissa, jokapäiväisissä asioissa tulkkaus voi olla haastavaa, vaikka olisi valmistautunutkin hyvin. Tätä pohtiessaan eräs haastateltava totesi:

”Jos sä kuvittelet meneväsi tonne, niin varaudu myöskin siihen, että sä et ole menossa siihen, vaan sä oot menossa ihan toiseen tilanteeseen.”

Haastatteluissa tuli esiin, kuinka haastetta tulkin työhön tuovat esimerkiksi terveydelliset tilanteet, joissa tulkilla tulee olla taitoa asioiden kuvailuun. On selvää, että tulkkaukseen valmistautuminen antaa varmuutta työn tekemiseen. Tulkin on osattava luottaa siihen tunteeseen, että itse tietää tehneensä parhaansa. Haastateltavat ovat työskennelleet tulkkina vuosikymmeniä, joten heille on kertynyt iän tuomaa elämäkokemusta, jota monet tulkit pitivät suurimpana apuna tulkkina olemisessa. Se antaa itsevarmuutta ja rohkeutta selvittää tulkkauksista myös ilman valmistautumista ja myös kysyä, jos tulkkaustilanteessa tulee jokin epäselvyys.

Haastattelujen perusteella on selvää, että tulkin työ vaatii tilannetajua. Tästä syystä, työtä helpottaakseen tulkkien tulisi selvittää asiakkaiden kanssa oma roolinsa ennen tulkkaustilannetta. Tulkin roolissa oleminen hyvien käytöstapojen mukaisesti oli kaikille haastateltaville selvä asia. Tulkin rooli näkyy asiakkaan kunnioittamisena, nöyryytenä ja tilanteessa rauhallisena olemisena. Tulkkipöytäkäytön käyttäminen jakoi mielipiteitä. Osalle se oli merkki tulkkina toimimisesta, osa ei käytä tulkkipöytäkäyttöä ollenkaan. Mielipiteet asiakkaiden halaamisesta vaihtelivat: asiakkaan kohtaamistilanteessa aloitteen pitää lähteä aina asiakkaasta. Asiakas valitsee, haluaako keskustella tulkin kanssa vai ei. Haastateltavat antoivat arvoa tulkkien vuorovaikutustaidoille. Eräs

heistä painotti pienten keskustelumahdollisuuksien tärkeyttä ennen tulkkaustilannetta:

”Mun mielestä se on sun paras hetki päästä sisälle sen asiakkaan käsialaan plus et se on sun ilmanen hetki oppia sitä kieltä.”

Toisinaan asiakkaat toivovat coda-tulkkien kertovan taustastaan. Asiakkaat saattavat tuoda myös itse coda-taustan esiin huomattessaan tutun nimen tulkkaustilauksesta tai tunnistaessaan tulkin viittomatyylisiä. Tällöin keskustelu saattaa johtaa siihen, että asiakkaat kysyvät vanhemmista. Eräs haastateltava toi esiin, kuinka asiakkaat saattavat loukkaantua, jos coda-tulkki ei kerro olevansa coda, sillä kuuroilla on tapana muokata käytöstään sen mukaan. Coda-tulkit ovat saattaneet kokea sellaisen vaiheen, että ovat jättäneet kertomatta coda-taustastaan, koska ovat halunneet tulla kohdatuksi omana itsenään, ilman, että keskustelu johtaa vanhemmista kyselemiseen. Haastattelussa tuli esiin, kuinka asiakkaat tulevat tutuiksi tulkkilistan myötä ja kuinka tulkkilistan pituus mahdollisesti kuvaa sitä, miten asiakkaat suhtautuvat tulkkeihin ja kuinka taitavana he tulkkia pitävät.

Haastattelujen perusteella vuosien aikana käytännöt ja ilmapiiri on vaihdellut, kuinka soveliaista coda-tulkkien on tavata vapaa-ajalla kuuroja asiakkaita. Tällä hetkellä sen katsotaan olevan soveliaista, mutta codan täytyy olla tiedostunut eri rooleistaan yhteisön keskuudessa. Osa haastateltavista rajaa tietoisesti yhteydenpitoaan kuuroihin tulkin roolin vuoksi, mutta osa on sopeutunut toimimaan yhteisössä eri roolien välillä. Haastattelussa tuli esiin, kuinka kaikille osapuolille tulisi kertoa siitä, miksi tulkki on paikalla. Tällöin kuurot usein viittovat OMA TULKKI. Eräs haastateltava kertoi kuitenkin käyttävänsä ”tilasin meille tulkin” – käännöstä. siitä syystä, että hänen mielestään on tilanteessa kaikkia varten. Hän pohti, että ehkä siinä taustalla on jotain codaan liittyvää. Haastattelujen perusteella on selvää, ettei tulkki ole kenenkään puolella. Eräs kertoi, että pyrkii edesauttamaan tulkkaustilannetta, mutta ei ole kenenkään puolella. Hän tietää olevansa töissä ja tekee kaikkensa pitääkseen tulkin roolin.

Haastattelujen perusteella on selvää, että työvuosien karttuessa coda-tulkki alkaa tietää paljon asiakkaiden asioista. Näin coda-tulkille saattaa tulla vastaan tilanteita, ettei hän mene asiakkaalle tulkiksi, koska tuntee tämän liian läheisesti. Esimerkiksi intiimi-asiat tai vaikeat perhetilanteet voivat olla sellaisia, joihin asiakkaat eivät halua coda-tulkkia. Eräs haastateltavista kuitenkin mainitsi, että toisinaan tilanne saattaa olla

myös päinvastainen. Asiakas voi nimenomaan haluta tutun tulkin itselleen arkaluontoiseen tilanteeseen siitä syystä, että asiakas kokee tarvitsevansa ystävää. Tilanteesta riippuen coda-tulkin on toisinaan arvioitava jääviytensä ja kerrottava asiakkaalle, että on parempi, jos joku toinen tulkki vastaanottaisi tilauksen. Haastatteluissa tuli esiin, kuinka tänä päivän coda-tulkit eivät saa toimia vanhemmilleen tulkkina.

On selvää, että tulkin täytyy työssään myös varautua toimeksiantojen peruuntumiseen, mutta olla myös valmis vastaanottamaan sellaisia toimeksiantoja, johon asiakkaat eivät ole saaneet tulkkia. Haastatteluissa tuli ilmi, että tällaisia toimeksiantoja työelämässä kutsutaan kelluviksi tilauksiksi. Eräs haastateltava toi esiin, kuinka kelluvat tilaukset tuovat vaihtelua tulkin työhön, sillä ne mahdollistavat työmatkan oman työalueen ulkopuolelle.

Haastatteluissa tuli esiin ajatus, kuinka tulkkien täytyy muistaa se, että kuurot pärjäävät elämässään suurimman osan ajasta myös ilman tulkkeja ja että on paljon sellaisia tilanteita, joissa kuurot haluavat hoitaa itse asiansa, vaikka tulkki olisikin paikalla.

5.5 Luottamus

Haastateltavat toimivat eettisten ohjeiden mukaan, joistain asioista hieman joustuen. Erittäin tärkeänä haastateltavat pitivät vaitiolovelvollisuutta, etenkin siitä syystä, että coda-tulkkeja on joskus epäilty siitä kertovatko he vanhemmilleen tulkkaukseen liittyvistä asioista. Työkokemuksen vähyys on myös vaikuttanut siihen, että coda-tulkkia ei ole haluttu tilata. Mikä toi esiin, että tulkkien täytyy tiedostaa se, että asiakkailla ei ole vaitiolovelvollisuutta. Heillä on oikeus keskustella tulkkaukokemuksistaan ja arvioida tulkkeja monin eri tavoin. Osa haastateltavista kuvaili, kuinka ihana tunne oli se, kun saavutti asiakkaiden luottamuksen. Luottamuksen saatuaan haastateltavia on tilattu tulkiksi kieli- ja tulkkaustaidon vuoksi. Tämä on tullut esille tulkkauksessa. Haastatteluissa tuli esiin, kuinka asiakkaat luottavat coda-tulkkien olevan hyviä tulkkeja, mutta kuinka tottuneet tulkin käyttäjät tiedostavat, että coda-tausta ei välttämättä tarkoita tulkkaustaitoa. Eräs haastateltava pohti, tuntevatko asiakkaat turvallisuuden tunnetta, siitä, että coda on tulkki. Haastateltavista osa mainitsi coda-taustan sijaan persoonan vaikuttavan enemmän siihen, miksi heitä tilataan tulkiksi. Eräs pohti, että tämä voi olla myös syy, miksi codaa ei haluta tilata.

Onnistuminen tulkkaustilanteessa luo luottamusta. Haastatteluissa tuli esiin onnistumisen tunteen kokeminen suomen kieleltä viittomakielelle tulkatessa erityisesti yhteiskunnallisesti merkittävässä tilanteissa, joissa suomalaiset puhuvat asioista kiertäen ja kaartaen. Haastatteluiden perusteella on selvää, että tulkilla täytyy olla hyvä sanavarasto. Synonyymien tietäminen helpottaa tulkkausta. Eräs haastateltava kuvaili hyvin, kuinka onnistumisen tunteeseen vaikuttaa se, että tulkki tuntee asian itseään kiinnostavaksi. Asian kiinnostavuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tulkin tulisi olla asiasta samaa mieltä. Haastatteluissa kuvailtiin onnistunutta tulkkaustilannetta sel-laiseksi, jossa kaikki osapuolet ovat tulleet ymmärretyiksi ja jossa tulkki läsnäolollansa ja tulkkauksellansa on onnistunut hoitamaan työnsä niin hyvin, että tilannetta jännittävä kuuleva osapuoli on palautetta antaessaan kiitellyt ja kertonut unohtaneensa tulkin paikallaolon. Näin tulkki on onnistunut tulkkauksellaan tuomaan persoonan esiin ja asianosaiset ovat ikään kuin keskenään hoitaneet asian. Haastatteluissa tuli esiin, että joskus on päiviä, jolloin tulkkaus ei suju tai vaikka olisi sujunutkin, niin tulkkaus-tilanteen osapuolet eivät välttämättä ole ymmärtäneet toisiaan. Haastatteluissa tuli ilmi, että joskus on tilanteita, jolloin pitää osata sanoa, jos tulkkaus ei onnistunut.

Haastateltavat muistelivat tulkkipolunsa aikana. Kouluttaja ei aina osannut kommentoida haastateltavien tai muiden heidän vuosikurssillaan olevien kuurojen vanhempien kuulevien lasten viittomista. Eräs haastateltava oli tulkkipolunsa aikana joutunut pitämään puoliaan palautteen saamiseksi. Toinen haastateltava muisteli, kuinka passiivinen kielitaito rupesi muuttumaan aktiiviseksi ja hyvän palautteen myötä itseluottamus kasvoi ja ammatillisuus lähti kehittymään.

Haastateltavat toivat esiin, että itsereflektointi ja palautteen vastaanottaminen ja antaminen kuuluvat tulkin työhön. Runsaan negatiivisen palautteen myötä tulkkinä saattaa tuntea itsensä epävarmaksi. Negatiivisen palautteen käsitteleminen on tärkeää ja sen vuoksi tulkin tulisi keskustella saamastaan palautteesta kollegojen kanssa tai työnohjauksessa. Eräs haastateltava toi esiin, että tulkin on osattava huomioda, mistä näkökulmasta asiakas antaa palautetta ja täten osattava ottaa se nöyränä vastaan. Eräs haastateltava oli uransa aikana pohtinut omia taitojaan:

”Tuntuu että taito, tieto ei riitä. Et kyllä siinä vaiheessa kävi monta kertaa mielessä, et mä kyllä lopetan kokonaan nää hommat.”

Moni haastateltava toivoo saavansa enemmän palautetta kielitaidostaan ja toiminnastaan tulkkinä. He kokevat osaavansa vastaanottaa sen, vaikka osalla omassa suhtautumisessaan on kehitettävää. Palautteen saamisen myötä onnistumisen tunnetta haastateltavat ovat kokeneet nimenomaan suomen kielelle tulkatessaan. Eräs haastateltava kokee, että tulkit antavat toisilleen vain positiivista palautetta ja että tulkkiparin ongelmakohtiin ei uskalleta tarttua, ellei tämä tuo niitä itse esiin. Osa haastateltavista luonnehti itseään suorapuheisiksi ja siitä syystä he kokivat kehittävän palautteen antamisen toisinaan haasteellisena. Eräs haastateltava toi esiin myös hyvän näkökulman siihen, että aina palautteen ei tarvitse olla sanallista palautetta:

”Tulkkinahan sä oot aina paraatipaikalla. Sä oot selin puhujaan, mut sä näät aina sen yleisön, kuinka ne reagoi. Sitä mä rakastan.”

Haastattelujen perusteella on selvää, että runsas, kannustava ja rakentava palaute auttaa tulkkeja itsensä kehittämisessä. Tulkkien on huomioitava, kuinka tänä päivänä tulkkien työtä arvioivat coda-taustaiset nuoret, jotka ovat vanhempiansa mukana erilaisissa tilanteissa. Suurimmalla osalla heistä on monenlaisia kokemuksia tulkeista ja tulkatuista tilanteista. Heillä on myös oma käsityksensä siitä, miten heidän vanhempiaan pitäisi tulkata tai mitä he tarkoittavat.

5.6 Arvostus

Haastateltavien vuosikurssilla oli useampia kuurojen vanhempien kuulevia lapsia, mutta heistä ei tulkikoulutuksen aikana keskusteltu. Tulkikoulutuksessa annettiin kuitenkin arvoa sille, että he tulivat kuurojen yhteisöstä ja näin tiesivät kulttuuriin liittyviä asioita. Haastateltavat toivat esiin, kuinka tulkikoulutuksen alusta alkaen kouluttajat tukeutuivat opetuksessa kuurojen vanhempien kuulevien lasten puoleen. Heitä pyydettiin kertomaan asioita ja näyttämään mallia, miten joitain asioita viitotaan. Toisinaan kuurojen vanhempien kuulevien lasten viittomavalintoja ei uskottu, joten he myös nöyrytyivät tulkikoulutuksen opetuksen tarjontaan. Eräs haastateltava pohti, olisiko niin, että tänä päivänä asian suhteen ollaan myötämielisempiä.

Haastatteluissa tuli esiin ajatus, kuinka monella coda-taustaisella on luonnostaan halu toimia tulkkinä, koska he ovat nähneet useita tilanteita, joissa kuurot vanhemmat ovat jääneet ilman tietoa jostain asiasta kuulevien läsnä ollessa. Eräs haastateltava pohti,

kuinka coda-taustaisilla yksilöillä rohkeus ja taito kuvailla viittomakielellä asioita ilman, että tuntee häpeän tunnetta. Moni haastateltava kertoi nauttivansa pitkistä tulkkausista suomen kieleltä suomalaiselle viittomakielelle. Eräs kommentoi kokemukstaan näin:

”Semmonen energia ja voima on jotain, siis se buustaus on ihan jäätävä.”

Haastatteluissa tuli esiin, että kaikki se osaaminen, mitä codalla on, on kenen tahansa hankittavissa. Tulkkiopiskelijan oma asenne vaikuttaa pitkälti viittomakielen ja kuu-rojen kulttuurin omaksumiseen.

5.7 Vastuu

Tulkin työ vaatii tilanteen hallintaa. Toisinaan tulkattavat tilanteet saattavat olla niin haastavia ja tunteita herättäviä, että tulkki läsnäolollaan voi vaikuttaa tilanteesta selviytymiseen ja joskus jopa pelastaa tilanteen eskaloitumisen. Haastatteluissa tuli esiin, kuinka tulkkiparin tai -tiimin kanssa on sovittava, miten tulkkaus hoidetaan ja miten muut tilannekohtaiset asiat ratkaistaan. Tulkkiparin kanssa työskennellessä on tiedostettava molempien toimintatavat. Tulkkauksen onnistuminen on tavoite, joten jos joskus oma tulkkaus ei onnistu, parilla on oikeus ottaa se haltuun, eikä siitä pidä loukkaantua. Haastattelujen perusteella on selvää, kuinka oppimista tapahtuu töissä ollessa. Tulkkiparin kanssa työskennellessä ”lepovuoro” ei tarkoita lepoa vaan työskentelyä. Tulkit oppivat toistensa tulkkaamisesta. Lepovuorossa oleva tulkki voi myös seurata miten asiakas viittoo, aina oppii viittomia.

Haastatteluiden perusteella on selvää, että jokaisella tulkilla on tilanteita, missä hän tuntee olevansa parhaimmillaan. Tulkkien tulisi kuitenkin haastaa itseään tasaisin väliajoin ammattitaidon kehittymiseksi, sillä muuten voi käydä niin, ettei uskalla enää tulkata joissain tietyissä tilanteissa. On tärkeää, että tulkit itse tietävät omat rajansa ja ymmärtävät sen, että tulkki ei ole koskaan työssään valmis.

Haastatteluissa tuli esiin, kuinka tulkin on asetettava itselleen pieniä ja suuria tavoitteita. Tulkin on toisinaan varattava aikaa kalenteristaan tulkkausalan kirjallisuuden lukemiselle, viittomakielisten ohjelmien seuraamiselle, viittomien opiskelulle tai tulkkausharjoituksen tekemiselle ja sen reflektoinnille. Tulkin on ylläpidettävä yleissivistystään laajasti kaikkea seuraamalla: niin politiikkaa, kulttuuria, urheilua, tv-ohjelmia,

kaikkea mikä on ajankohtaista ja mistä yksilöt keskusteleivat. Tulkin on ylläpidettävä tietynlaista uteliaisuutta ja tutustuttava asioihin. Näin tulkki kehittää itseään ammatillisena. Yksilöt keskustelevat ja tulkkaustilanteissa voi siten tulla vastaan mitä vaan. Kaikki tieto mikä tulkilla on, näkyy tulkkauksen sujuvuudessa vuosien saatossa.

Keskustelin haastateltavien kanssa yhteisoppimisesta. Kaikki tulkit kokivat kokemusten jakamisen tärkeäksi. Coda-opiskelijoilla on toimintavapauden myötä mahdollisuus kehittää moniammatillista yhteistyötä. Coda voi mahdollistaa myös kuurojen ja tulkkiopiskelijoiden välisen yhteistyön ja rohkaista yhteisten yhdistysiltojen suunnitteluun, jolloin tulkkiopiskelijoiden viittomakielen taito kehittyisi aktiivisemmän viittomisen myötä. Haastatteluissa tuli esiin, että kuurot ja tulkkiopiskelijat voisivat keskustella eri ikäpolvien kuuroista ja kuurojen yhteisöstä eri puolella Suomea. Opiskelijoiden kanssa tulisi myös keskustella siitä, mikä ero on kuurolla ja kuulevalla ja kuinka asioista tullaan tietoiseksi. Kuurojen kanssa yhteistyötä tehden opiskelijat voisivat mahdollisesti saada myös tietoa kuurojen hyvistä ja huonoista tulkkauskokemuksista sekä siitä, miten heikompa kielitaitoa on mahdollisuus kompensoida. Tulkkiopiskelijat puolestaan voisivat kertoa viittoen opinnäytetöistään kuurojen yhdistyksellä, jotta kuuroillakin olisi mahdollisuus niistä tietää.

Osa haastateltavista koki, että coda-taustoista tulisi enemmän keskustella tulkkikoulutuksen aikana. Keskustelu koettiin tärkeäksi sen vuoksi, että codien perheissä suhaudutaan eri tavoin viittomakieleen ja kuurojen yhteisöön. Eräs haastateltavista koki näin:

”Codalla on enemmän sitä herättelyä, et hetkinen, tää on ihan tuttua sulle, mut sun pitäs nyt vaan tulla tietoseks siitä.”

Haastatteluissa tuli esiin, että coda-taustainen opiskelija, joka ei vielä ole tietoinen taustastaan, saisi rauhassa opiskella tulkiksi samalla tavoin kuin kaikki muutkin tulkkiopiskelijat. Osa haastateltavista kuitenkin toivoi, että tulkkikoulutus tukisi codaa siinä, että hänelle syntyisi positiivinen kuva siitä, että on coda. Yhdessä oppimista pohiessaan haastateltavat toivat esiin codien vertaistuen saamisen.

6 VASTAUKSET TUTKIMUSKYSYMYKSIIN

1. Millainen merkitys tulkkikoulutusajalla ja voimaantumisella on coda-taustaisen tulkin henkilökohtaiseen identiteetin ja ammatti-identiteetin rakentumiseen?

Kokemukseni mukaan kehittymishaluisella codalla on mahdollisuus voimaantua tulkkikoulutuksessa, jos hän uskaltaa tuoda ammatillisuutta kehittäviä ideoitaan esille tulkkikoulutuksen valmentajalle. Valmentajan mahdollistama ohjaus voimaannuttaa codaa, kun hän voi kehittää ammatillisuuttaan itselleen sopivissa konteksteissa. Tulkkikoulutusaikana coda tutustuu erilaisiin ympäristöihin, jossa tapaa kuuroja, tulkkeja, kuuloalajärjestöjen edustajia ja muita henkilöitä, joiden kanssa hän voi tehdä yhteistyötä koulutuksen aikana ja tulkiksi valmistumisen jälkeen. Coda voimaantuu tulkkikoulutuksessa, jos hän tutustuu laajasti tulevaan työympäristöön ja luo yhteistyöverkostoa tulkkikoulutuksen aikana. Tulkin työn aloittaminen vastavalmistuneena on helppompaa, jos ympäristöön on tutustunut mahdollisimman hyvin tulkkikoulutuksen aikana.

Ennen tulkkikoulutusta codalla on saattanut olla monia kysymyksiä mielessään ennen tulkkikoulutusta kuuroon tai kuuroihin vanhempiin liittyen. Tulkkikoulutuksessa coda voimaantuu, sillä tulkkikoulutuksen opetuksen myötä coda ymmärtää paremmin itseään, vanhempiaan, kotikieltään, kulttuuria ja koko viittomakielistä yhteisöä. Voimaantuminen näkyy myönteisenä toimintana codan eri roolien välillä. Tulkkikoulutuksen aikana codan kieli- ja tulkkaustaito kehittyvät. Harjoittelun myötä codalla on mahdollisuus kokea onnistumisia. Parhaansa yrittämällä ja tulkkauksissa onnistumalla codalla on mahdollisuus luoda luottamusta itsensä, valmentajan ja asiakkaiden välillä. Luottamuksen saaminen voimaannuttaa ja antaa codalle energiaa kehittää itseään lisää. Codan oma asenne vaikuttaa voimaantumisen tunteeseen. Asenteen ollessa hyvä tulkkikoulutusta ja omia taitoja kohtaan, codalla on mahdollisuus molemminpuolisen arvostuksen kokemiseen. Arvostuksen kokeminen voimaannuttaa niin, että coda haluaa vieläkin enemmän kehittää itseään ja ottaa todellista vastuuta ammatillisuutensa kehittämisestä. Kyetessään kriittiseen ajatteluun coda oppii tunnistamaan vahvuutensa ja heikkoutensa. Siten coda tietää mitä hänen pitää tehdä omia taitoja kehittääkseen. Varmuutta omasta osaamisesta ja kehittymisestä tuntiessaan coda voimaantuu ja tuntee olevansa valmis tulkiksi.

2. Miten coda-aihetta pitäisi käsitellä tulkkikoulutuksessa?

Erilaisista coda-taustoista tulisi keskustella tulkkikoulutuksen aikana, koska codien perheissä suhtaudutaan eri tavoin viittomakieleen, kulttuuriin ja kuurojen yhteisöön. Tulkkikoulutuksessa pitäisi keskustella erilaisista coda-taustoista, etenkin, jos luokassa on coda, joka ei ole tietoinen coda-taustastaan.

Itse en ollut tietoinen coda-taustastani aloittaessani tulkkikoulutuksen. Koen, että tulkkikoulutuksen aikana saamani ohjaus ja itsereflektointi ovat auttaneet minua käsittelemään coda-taustaani. Koen, että tulkkiopiskelijoiden ymmärrystä tulisi laajentaa kuurojen ja kuulevien maailmasta. Avoimesti keskustelemalla mahdolliset ennakkoluulot ja odotukset hälväisivät. Tulkkikoulutuksen aikana sain ohjausta vertaistuen löytämiseen. Olisi hyvä, jos Humak, coda-tulkit ja codat tekisivät yhteistyötä, koska jollain codalla voi olla suuri kynnyksen itsenäiseen vertaistuen löytämiseen.

3. Millainen vaikutus coda-taustalla on tulkin rooliin?

Coda-tulkki saattaa tuntea asiakkaat hyvin, koska kuuluu yhteisöön ja siten keskustelu ennen tulkkauksilannetta saattaa tuntua tuttavalliselta. Toisinaan kuurot lähettävät terveisiä coda-tulkin vanhemmille. Vaitiolovelvollisista syistä coda-tulkin on pohdittava, kertooko terveisiä vanhemmilleen, vaikka ei muuta kertoisikaan. Toisinaan coda-tausta saattaa tulla esiin, vaikka coda-tulkki ei itse sitä kertoisi. Tällöin coda-tulkki saattaa joutua tilanteeseen, jossa kuurot kysyvät häneltä tämän vanhemmista ja kouluhistoriastaan.

Tulkkauksilanteessa coda-tulkin on huomioitava, ettei ole kenenkään puolella. Toisinaan coda-tulkki saattaa joutua jäävämmään itsensä, koska tuntee asiakkaan liian läheisesti. Tänä päivänä coda-tulkeilla ei kuitenkaan ole suurempaa eroa muihin tulkkeihin, koska eettiset säännöt määrittelevät tulkin työtä. Kaikki tulkit joutuvat pohtimaan rooliaan ja tehdä valinnan siitä, miten haluavat persoonansa näkyvän työssään. Toiset tulkit halaavat asiakkaita ja toiset ovat pidättäytyväisempiä töissä ollessaan.

7 POHDINTA

Olen toteuttanut opinnäytetyöni Juha Siitosen (1999) sisäisen voimantunteen teoriaan nojautuen. Olen haastatellut kahdeksaa pitkän tulkin uran tehnyttä coda-tulkkia. Opinnäytetyössäni on osa haastatteluiden tuloksista kiteytettynä. Aion pyytää haastateltavilta luvat materiaalien uudelleen käyttämiseen myöhempää käyttöä varten, vaikka en vielä osaa määritellä mihin tulevaisuudessa aion jatkaa. Jatkoa ajatellen tällaisen vastaavanlaisen haastattelututkimuksen voisi tehdä ei coda-taustaisille tulkeille tai tehdä opinnäytetyön coda-lasten viittomakielen osaamattomuuden merkityksistä.

Haluan tuoda esiin yhtäläisyyksiä reflektointini ja haastateltavieni ajatuksista. Tulkiksi opiskeleminen on ollut niin mielekästä, että se on mennyt toisinaan oman vapaan edelle. Minulla on ollut halu kehittää itseäni ammatillisesti, rakkaudesta viittomakieleen. Aamuisin olen lähtenyt Helsinkiin, Humakin kampukselle ja nauttinut siitä ajasta. Olen ollut sitoutunut opiskeluuni ja se on näkynyt siinä, millaisina vuorokauden aikoina, olen tulkkausharjoitteluita ja muita tehtäviä tehnyt. Tulkkikoulutus on ollut itselleni merkityksellinen kokemus. Olen tietämättäni elänyt kahden maailman, kuulevien ja kuurojen maailman välissä. Tulkkikoulutuksen aikana olen tiedostunut siitä, että kotonani on kieli ja kulttuuri. Olen tehnyt tilaa viittomakielelle ja kuurojen kulttuurille ja siten lähentynyt vanhempani kanssa. Meikäläinen, kuuron vanhemman kuuleva lapsi, olen saanut tietää kuuluvani viittomakieliseen yhteisöön. Monet käyttävät meistä ilmaisua coda. Siitä opinnäytetyöni sai alkunsa, henkilökohtaisesta kokemuksestani codana. Olen kokenut asiat avoimesti ja tunteikkaasti ja siten halunnut toteuttaa opinnäytetyöni tarinalliseen tapaan.

Työni olen rajannut coda-tulkin ammatti-identiteetin pohtimiseen. Koulutusvuosien aikana olen luonut kuvaa tulkin työstä ja saanut ammatilliset valmiudet tulkkina toimimiseen. Olen havainnut, kuinka coda-taustalla on omat vaikutuksensa tulevaan elämäni tulkkina. Olen rakentanut luottamusta tulkkikoulutuksen aikana ammatillisuuttani kehittäen. Olen uskaltanut tarttua haasteisiin ja siten tuntenut itseni arvostetuksi. Turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä olen uskaltanut kokeilla rajojani ja voin sanoa nyt ne tietäväni. Tämä opinnäytetyö on yksi suurimmista positiivisista haasteistani. Itseäni reflektoiden olen rakentanut meikäläisen, coda-tulkin ammatti-identiteetin. Olen voimaantunut.

LÄHTEET

Aivoliitto. Kommunikaatiokeskus. Ilmeet, eleet ja piirtäminen arjen tukena. Viitattu 21.5.2020. <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kehityksellinenkieliharjo/vinkkeja-arkeen/ilmeet-eleet-ja-piirtaminen/>.

Ahonen, Risto & Lohtaja-Ahonen, Sirke 2014. Palaute kuuluu kaikille. 4. painos. Human Interest.

Collin, Kaija & Billett, Stephen 2011. Luovuus ja oppiminen työssä. Teoksessa Kaija Collin, Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. 1.-2. painos. Helsinki: WSOYpro Oy, 211–224.

Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi 2006. Lukijalle. Teoksessa Anneli Eteläpelto ja Jussi Onnismaa (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. 1.–3. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 9–10.

Heiskanen, Liinu 2002. Syntynyt tulkiksi? – tutkimus kuurojen vanhempien kuulevista lapsista. Viittomakielentulkinnon koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kuopion alueyksikkö. Opinnäytetyö.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Honko, Mari & Mustonen, Sanna 2018. Kielistä kielitaitoon. Teoksessa Mari Honko & Sanna Mustonen (toim.) Tunne kieli. Matka maailman kieliin ja kielitietoisuuteen. 1. painos. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 19–31.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020a. Opiskelijaksi. Tulkki. Tulkki (AMK). Viitattu 21.5.2020. <https://www.humak.fi/opiskelijaksi/tulkki/tulkki-amk/>.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020b. Wiki. Humakin opetussuunnitelmat. Opetussuunnitelmat 2018–2024 ja opintovuosisuunnitelmataulukot. Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutus. Suomeksi. Opetussuunnitelma 2018–2024. Viitattu 21.5.2020. [https://wiki.humak.fi/display/OS/Humakin+opetussuunnitelmat?preview=/2984630/18056839/Tulkki%20\(AMK\)%20OPS%202018-2024.pdf](https://wiki.humak.fi/display/OS/Humakin+opetussuunnitelmat?preview=/2984630/18056839/Tulkki%20(AMK)%20OPS%202018-2024.pdf).

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020c. Opiskelijaksi. Tulkki. Viitattu 21.5.2020. <https://www.humak.fi/opiskelijaksi/tulkki/>.

Hänninen, Vilma 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 21.5.2020. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-5597-5>.

Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kaartti, Arto 1984. Kuurojen vanhempien kuuleva lapsi – kahden maailman kansalainen?. Sisälähetysseuran kasvattajaopisto. Tutkielma sosiaalikasvattajan tutkintoa varten.

Kansaneläkelaitos 2020a. Henkilöasiakkaat. Aiheet. Vammaistuet. Vammaisten tulkkauspalvelu. Tilaa tulkki. Näin tilaat tulkin. Viitattu 21.5.2020. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-tilaa-tulkki>.

Kansaneläkelaitos 2020b. Henkilöasiakkaat. Aiheet. Vammaistuet. Vammaisten tulkkauspalvelu. Näin käytät. Tulkkilista. Henkilökohtainen tulkkilista. Viitattu 21.5.2020. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-tulkkilista>.

Kansaneläkelaitos 2020c. Yhteistyökumppanit. Aiheet. Vammaisten tulkkauspalvelu. Palveluntuottajat. Vammaisten tulkkauspalvelun tuottajat. Viitattu 21.5.2020. <https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-vammaisten-tulkkauspalvelu-palveluntuottajat>.

Kanto, Laura 2016. Two languages, two modalities : a special type of early bilingual language acquisition in hearing children of Deaf parents. Humanistinen tiedekunta, Logopedia. PEDEGO-tutkimusyksikkö, Oulun yliopiston tutkijakoulu. Väitöskirja. Viitattu 21.5.2020. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526211770>.

Katajainen, Antero & Lipponen, Krisse & Litovaara, Anneli 2012. Voimaa! Oman tarinani mahdollisuudet. 1.–4. painos. Ilmestynyt aikaisemmin Hippokrates Duodecim -sarjassa nimellä Voimavarat käyttöön. Helsinki: Kustannus Oy.

Kekoni, Taru & Mönkkönen, Kaarina & Hujala, Anneli & Laulainen, Sanna & Hirvonen, Jukka 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Kaarina Mönkkönen, Taru Kekoni & Aini Pehkonen. Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus Oy, 15–46.

Kieliasiantuntijat ry. Työelämä. Ammattisäännöstö ja lainsäädäntö. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Viitattu 21.5.2020. <https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntijat-tyossa/ammattisaannosto-ja-lainsaadanto/asioimistulkin-ammattisaannosto/>.

Kielitoimiston sanakirja 2020a. Kotikieli. Viitattu 21.5.2020. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kotikieli>.

Kielitoimiston sanakirja 2020b. Huulilталuku. Viitattu 21.5.2020. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/huulilталuku>.

Kielitoimiston sanakirja 2020c. Selkokieli. Viitattu 21.5.2020. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/selkokieli>.

Kinnunen, Taina & Parviainen, Jaana & Haho, Annu & Jolkkonen, Mari 2019. Ammatillinen kosketus. Kuinka tunnettyötä tehdään. Helsinki: Kirjapaja.

Koivisto, Satu & Ranta, Ritva 2019. Näin motivoin yhteistyöhön – ryhmän johtamisen käsikirja. 1. painos. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari / Helsingin Kamari Oy.

Koivula, Jonas 2017. Kartoitus kuurojen vanhempien kuulevien lasten viittomakielen käytöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 21.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201704285740>.

Kotimaisten kielten keskus. Kielitieto. Kielet. Suomen viittomakielet. Viitattu 21.5.2020. https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet.

Kupias, Päivi & Salo, Matti 2014. Mentorointi 4.0. Helsinki: Talentum Media Oy.

Kuurojen Liitto ry 2020a. Tietoa. Viittomakieli ja kuurojen yhteisö. Viittomakieliset. Ketkä ovat viittomakielisiä?. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/viittomakieliset/>.

Kuurojen Liitto ry 2020b. Tätä teemme. Kuurojen Liitto tukee ja neuvoo. Oikeuksienvalvonta. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/oikeuksienvalvonta/>.

Kuurojen Liitto ry 2020c. Tätä teemme. Kuurojen Liitto järjestää toimintaa. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/>.

Kuurojen Liitto ry 2020d. Tätä teemme. Kuurojen Liitto tukee ja neuvoo. Järjestöohjaus. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/jarjestoohjaus/>.

Kuurojen Liitto ry 2020e. Yhteystiedot. Ota yhteyttä. Jäsenyhdistykset. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/yhteystiedot/>.

Kuurojen Liitto ry 2020f. Sinulle. Lapsiperheille. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/lapsiperheille/>.

Kuurojen Liitto ry 2020g. Sinulle. Viranomaisille. Varhaiskasvatus ja perusopetus. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/viranomaisille/>.

Kuurojen Liitto ry 2020h. Julkaisu ”FAQ. Kuurojen Liitto. Kysymyksiä ja vastauksia kuuroudesta ja viittomakielestä”. Viitattu 21.5.2020. https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/kuurojen_liitto_julkaisu_150x150mm_web.pdf.

Kuurojen Liitto ry 2020i. Tietoa. Viittomakieli ja kuurojen yhteisö. Tietoa tulkkauksesta. Tulkkauspalvelu on oikeutesi. Viitattu 21.5.2020. <https://kuurojenliitto.fi/tietoa-tulkkauksesta/>.

Kuurojen museo 2020. Tervetuloa kuurojen museon verkkomuseoon. Tietoa kuurojen historiasta ja merkkihenkilöistä. Perhe-elämä. Kuuroja ja kuulevia lapsia. Viitattu 21.5.2020. <http://www.kuurojenmuseo.fi/?p=1324&lang=fi>.

Kuurojen Vanhempien Kuulevien Lasten Yhdistys ry 2020. Yhdistys. Viitattu 21.5.2020. <http://www.coda.fi/yhdistys/>.

Laine, Nina 2009. Luja luottamus. Miten työpaikan luottamussuhteet saa toimimaan? 1. painos. Tampere: Taurus Media

Mahlakaarto, Salme 2010. Subjektiksi työssä. Identiteettiä rakentamassa voimaantumisen kehitysohjelmassa. Kasvatustieteiden tiedekunta, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 21.5.2020.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Hae. Ennakkoluulot. Tehtäväkortit. 501. Stereotypiat ja ennakkoluulot. 500. Yhdenvertaisuus. Taustaa. Viitattu 21.5.2020. <https://www.mll.fi/tehtavat/stereotypiat-ja-ennakkoluulot-rasismi-ja-vihapuhe/>.

Martela, Frank & Jarenko, Karoliina 2016. Draivi. Voiko sisäistä motivaatiota johtaa? 3. painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. 6. painos (5., uudistettu painos 2014). Jyväskylä: PS-kustannus.

Nyyti ry 2020. Etsi. Itsetunto. Itsetunto löytyy jokaiselta. Viitattu 21.5.2020. <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/sinulla-on-itsetuntoa/>.

Onnismaa, Jussi 2008. Johdanto. Teoksessa Anneli Eteläpelto ja Jussi Onnismaa (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. 1.–3. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 11–23.

Parpei, Ria 2018. Tee, toimi, saa aikaan! Kehitä ja johda toimeenpanoa. Helsinki: Alma Talent Oy.

Ristikangas, Vesa & Ristikangas, Marjo-Riitta & Alatalo, Marjut 2019. Valmentava mentorointi. 1. painos. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari / Helsingin kamari Oy

Ruippo, Jaana 2018. Coda-nuorten kokemuksia kahden kulttuurin kohtaamisesta. Sosiaalityö, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 21.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201806203286>.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) 2009. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2. painos. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino

Räsänen, Juhani 2014. Voimaantumisen ja elämänpolitiikka. Voimaantumisen resurssiteoria, Uskaltava vastuullisuus, Valinta, optimointi ja kompensointi. Helsinki: Lector Kustannus Oy.

Räsänen, Keijo & Trux, Marja-Liisa 2012. Työkirja. Ammatilaisen paluu. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Seppänen, Anna Martta & Pessi, Anne Birgitta & Grönlund, Henrietta & Paakkanen, Miia 2017. Myötätunto – ihmisyhteyden vastaaminen. Teoksessa Anne Birgitta Pessi, Frank Martela & Miia Paakkanen (toim.) Myötätunnon mullistava voima. Jyväskylä: PS-kustannus, 35–55.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Opettajankoulutuslaitos, Oulun yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 21.5.2020. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>.

Taimisto, Pertti 1975. Kuurojen vanhempien kuulevan lapsen henkisten ja älyllisten valmiuksien kehitys. Luther-opisto, Järvenpää. Tutkielma diakonin ja sosiaalityön tutkintoa varten.

Tieteen termipankki. Hae tieteen termipankista. Minäkuva. Hakutulokset. Kasvatustieteet. Minäkuva. Viitattu 21.5.2020. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:min%C3%A4kuva>.

Valkea talo 2020. Valkean talon toimijat. Viitattu 21.5.2020. <https://www.valkeatalo.fi/linkkeja>.

Violainen, Ilkka & Violainen, Harri 2018. Mielen voima oppimisessa. Helsinki: Viisas Elämä Oy.

LIITTEET

Liite 1 Haastattelulupa

Hei!

Opiskelen viittomakielentulkiksi Helsingin Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Tavoitteeni on valmistua keväällä 2020. Opinnäytetyöni tilaaja on Kuurojen Liitto ja aiheeni on CODA-tulkin ammatti-identiteetin rakentuminen.

Kerään aineistoa opinnäytetyöhöni puolistrukturoidun teemahaastattelun muodossa ja haluaisin haastatella teitä. Haastattelu nauhoitetaan ja puretaan kirjoitettuun muotoon, jotta minun on mahdollisuus palata käytyihin keskusteluihin myöhemmin kirjoittaessani opinnäytetyötäni. Opinnäytetyön valmistuttua tuhoan keskusteluihin liittyvät aineistot.

Opiskelijana minua sitoo vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus. Käsittelen saamiani tietoja luottamuksellisesti ja opinnäytetyössä en tuo julki henkilöllisyyttänne.

Haastattelun suorittamisen jälkeen teillä on mahdollisuus olla sähköpostitse yhteydessä minuun haastattelun tiimoilta.

Pyydän teiltä lupaa haastattelun nauhoittamiseen ja muun aineiston käyttöön opinnäytetyön tutkimuksellisessa tarkoituksessa.

Tästä luvasta on kaksi samanlaista kappaletta, yksi kullekin osapuolelle: opinnäytetyön tekijälle ja haastateltavalle.

Allekirjoituksella suostun haastateltavaksi.

Paikka ja aika:

Allekirjoitus ja nimen selvennys:

Kiitos osallistumisesta!

Seija Pynnönen

seija.pynnonen@humak.fi

Liite 2 Kysymyslomakkeet s. 45–50

VAPAUS

Vapaaehtoisuus

Kuinka sitoutunut olet työhösi?

Miten sitoutuminen näkyy?

Oma kontrolli

Varaatko palautumiselle riittävästi aikaa?

Mitä teet palautuaksesi työstä?

Valinnanvapaus

Mitkä ovat tulkkilistan hyvät ja huonot puolet?

Itsenäisyys

Oletko kokenut ammatillista identiteettikriisiä, miksi et halua työskennellä tulkkina?

Sopivuus

Asiakkaan ollessa sinulle tuttu tai ystävä, millaisiin tilanteisiin ja miksi menet mielelläsi tulkiksi?

Asiakkaan ollessa sinulle tuttu tai ystävä millaiset tulkkaustilanteet tuntuvat ikäviltä ja miksi?

Mitä sinulle merkitsee olla jäävi?

Onko asiakkaiden kanssa sovittu siitä, millaisiin tilanteisiin sinut tilataan tulkiksi?

Miten asiakkaiden kanssa voidaan keskustella tällaisista asioista?

Toimintavapaus

Miten tulkki voi vaikuttaa omaan työaikaan ja työmäärään?

Miltä tuntuu, että saat itse määritellä oman työtäsi?

KONTEKSTI

Arvioi kaikkien kontekstiin liittyvien sanojen kohdalla sitä, miten CODA-tausta vaikuttaa niihin. 0 = ei yhtään ja 4 = erittäin paljon. Jos et olisi CODA, niin olisiko vastaus toinen?

Joustavuus

Oletko työssäsi joustava enemmän kuin ei coda tulkki? Millaisessa tilanteessa?

Autenttisuus

Mitä asioita sinun täytyy huomioida ollaksesi luotettava tulkki?

Aitous

Voitko tulkkina työskennellessäsi olla sellainen kuin olet? Tulkkaustilanteessa ja yleisesti?

Yhteiskunnallisuus

Millainen yhteiskunnallinen merkitys on sillä, että coda on tulkki?

Kulttuuriympäristö

Käytkö työn ohella kuurojen tapahtumissa? missä ja miksi?

Sosiaalisuus**Kollegiaalisuus**

Onko tulkin työ vaikuttanut kuurojen tapaamiseen vapaa-ajalla?

Miten se vaikuttaa työhön, jos käyt vapaa-ajalla kuurojen yhdistyksellä tms?

Mahdollistaminen

Vastaatko asiakkaiden toiveisiin suhteessa kieleen laatuun?

Yhdenvertaisuus (alkuperäisessä: tasa-arvoisuus)

Kohteletko kuuroa ja kuulevaa asiakasta tulkkaustilanteessa yhdenvertaisesti?

Miten kohtelet tulkkipariasi?

Miten ajattelet, että ei coda tulkkipari kohtelee sinua? kuvaile.

Vuorovaikutus

Kuinka tuttavallisesti juttelet kuurojen/kuulevien asiakkaiden kanssa ennen tulkkaustilannetta (Oli asiakas tuttu tai ei)?

ILMAPIIRI**Keskustelukulttuuri****Tervetulleeksi kokeminen****Vaihtelu / Virkistys**

Miten lehtorit huomioivat taustasi tulkkiointojen aikana?

Keskusteltiinco coda-aiheesta tulkkiopintuoksessa? Jos kyllä, niin miten?

Jos ei keskusteltu, niin mitä oletat, että minkä vuoksi ei keskusteltu?

Mitä olisit halunnut, että olisi keskusteltu?

Kannustavuus

Keneltä sait kannustusta ja tukea opiskeluaikana?

Millaista kannustusta ja tukea sait opiskeluaikana liittyen viittomakieleen ja tulkkaukseen?

Ennakkoluulottomuus

Kohtasitko ennakkoluuloja opiskeluaikana ja millaisia?

Ketkä olivat ennakkoluuloisia?

Merkityksellisyys

Mitä tulkkiopintuoksella sinulle merkitsi?

Oman roolin löytäminen

Onko coda-tulkin rooli mielestäsi erilainen verrattuna muihin tulkkeihin?
Minkä vuoksi coda-tulkin rooli on/ei ole erilainen?

Avoimuus

Kerroitko opiskeluaikana, että olet coda?
Tuliko se ilmi jotain muuta kautta?

Turvallisuus

Tietävätkö asiakkaat, että olet coda?
Oletko halunnut sen asian kertoa tai jättää kertomatta, miksi?

MYÖNTEISYYS**Asiakaskeskeisyys (alkuperäisessä: oppilaskeskeisyys)**

Mitä tulkin pitää huomioida asiakkaan kohtaamisessa?
Onko jotain mitä erityisesti coda-tulkin pitää huomioida kohtaamisessa, mitä?

Eettisyys

Levitätkö ammattieettisten sääntöjen rajoja?
Supistatko ammattieettisten sääntöjen rajoja?

Sopeutuminen

Minkälaisiin asioihin olet sopeutunut tulkin ammatin vuoksi?

Hyväksyntä

Onko sinut tilattu tilanteisiin tulkiksi, koska olet coda? Jos on tilattu, niin millaisiin tilanteisiin?
Onko sinut jätetty tilaamatta tulkiksi sen takia, että olet coda?
Mistä tulee ilmi, että sinut on tilattu/ei ole tilattu tulkiksi sen takia, että olet coda?

Onnistuminen

Missä asiassa olet kokenut erityistä onnistumisen tunnetta tulkkauksessa sk-svk tai svk-sk?
Millainen merkitys valmistautumisella oli tulkkauksen onnistumisessa?
Mitkä muut asiat vaikuttivat onnistumisen kokemukseen?
Minkälaisia onnistumisen kokemuksia olet kokenut tulkin uralla?

Luontevuus

Minkä vuoksi tulkin ammatti tuntuu mielestäsi luontevalta sinulle?

Positiivinen lataus

Miksi halusit tulkiksi?
Miksi haluat pysyä tulkkina?

LUOTTAMUS

Molemminpuolisuus

Onko sinulla se tunne, että voit luottaa kuuroon asiakkaaseen? esim. ettei sinusta puhuta tulkkina? Tähän arvio 0= en voi luottaa - 4=voin luottaa
 Onko coda taustasta kertominen tuntunut joskus pelottavalta?
 Onko sinulla tunne, että kuurot luottavat sinuun?

Kuva tulkin työstä (alkuperäisessä: kuva opettajan työstä)

Joudutko tulkkaustilanteessa tarkentamaan kuuroille asiakkaille tulkin työnkuva?
 0=kyllä - 4= en
 Osaavatko kuurot asiakkaat toimia tulkin kanssa?
 Mitä asioita tulkin ammatissa on tärkeä huomioida suhteessa luottamukseen?

Tyytyväisyys

Tunnetko onnistumisentunnetta tulkkauksestasi? arvioi onnistumistasi asteikolla 0-4 (0= en yhtään - 4= jatkuvasti)
 Millaisessa tilanteessa koet tyytyväisyyttä?
 Millaisessa et koe tyytyväisyyttä?

Innostuneisuus

Lähdetkö mielelläsi töihin, koet työn mielekkääksi ja nautit siitä (0=en yhtään - 4 (jatkuvasti)
 Miten olet kokenut pääseväsi innostuneena toteuttamaan itseäsi tulkin työuralla?

Minäkuva

Miten hyvin osaat vastaanottaa palautetta? Arvioi asteikolla 0= en yhtään - 4= Hyvin osaan
 Saatko palautetta riittävästi?
 Millä tavalla koet palautteen antamisen?
 Miten minäkuvaasi on vaikuttanut palautteen vastaanottaminen?

Itseluottamus

Käsitätkö omat hyvät ja huonot puolet coda-tulkkina? 0= en käsitä - 4= Käsitän
 Miten olet rakentanut itseluottamusta?

Omat kyvyt

Voitko tulkin työssä käyttää omia vahvuuksiasi? 0=en koskaan - 4= joka päivä
 Mitkä asiat koet omiksi vahvuuksiksi tulkin työssä?
 Millaisen tilanteen jälkeen koet itsessäsi puutteita?
 Mitä sen jälkeen teet, kun olet tunnistanut puutteen?

Luovuus

Koetko käyttäväsi luovuutta työssäsi? 0=en yhtään - 4= joka päivä

Mitä luovuus on tulkin työssä?
 Vaikuttaako codatausta siihen, että sinulla on luovempia ratkaisuja kuin ei-coda tulkeilla?

Ammatillinen itsetunto

Koetko pystyvyyden ja aikaansaamisen tunnetta tulkin työssä? 0=en yhtään - 4= paljon

Kehitätkö ja miten kehität ammatillisuuttasi?

Odotatko saavasi palautetta toiminnastasi tulkkina?

ARVOSTUS**Kunnioitus**

Miten sinä kohtelet kuuroa asiakasta?

Miten kuurot asiakkaat kohtelevat sinua tulkkina?

Miten CODA-tausta on vaikuttanut siihen, kuinka sinut on kohdattu tulkkina?

Miten se tulee ilmi, että olet coda? kerrotko itse vai huomaatko, että tulee tilauksia ihmisiltä, jotka tiedät tai he tietävät sinut?

Energia

Koetko olevasi energinen sen takia, että saat tehdä tulkin työtä?

Milloin tulkin ammatti tuntuu kevyeltä ja helpolta?

Milloin sinusta tulkin ammatti tuntuu raskaalta?

Kokemus

Miten työuran tuoma kokemus näkyy työskentelyssäsi?

Arvostetaanko sinun kokemustasi ja verkostoa?

VASTUU

Arvioi kaikkien vastuuseen liittyvien sanojen kohdalla sitä, miten CODA-tausta vaikuttaa niihin.

0 = ei yhtään ja 4=erittäin paljon. Jos et olisi CODA, niin olisiko vastaus toinen?

Pitkäjänteisyys

Asetatko itsellesi usein tavoitteita?

Mitä asioita teet saavuttaaksesi tavoitteet?

Kriittisyys

Työelämässä tuotko asiota esiin codan näkökulmasta?

Kyseenalaistatko asioita enemmän kuin muut kollegat?

Halu menestyä

Onko sinulle tunne, että haluat menestyä tulkkiurallasi?

Millaisia asioita teet menestyäksesi työyhteisössä?

Yrittäminen

Millaiset asiat tuntuvat haastavilta?

Tartutko uusiin haasteisiin?

Tarpeellisuuden kokeminen

Koetko tarpeellisuuden tunnetta tehdessäsi tulkin työtä?

Yhteisoppiminen

Mitä voidaan oppia yhdessä?

kuurot asiakkaat vs tulkkioiskelijat (ei valmistuneet ja valmistuneet)

kuurot asiakkaat vs coda tulkkioiskelijat (ei valmistuneet ja valmistuneet)

ei coda tulkit vs tulkkioiskelijat

coda-tulkit vs tulkkioiskelijat

coda-tulkit vs coda tulkkioiskelijat

coda-tulkkioiskelija vs muut tulkkioiskelijat

Aktiivisuus

Miten johdat omaa työtäsi? (miten organisoit)

Halu oppia

Miten CODA-tausta on tukenut vastuun ottamista?

Rohkeus kokeilla

Miten tunnistat omat rajasi?

Tukeminen tulkkauksilanteessa (alkuperäisessä: tukeminen)

Miten tukeminen näkyy tulkkauksityössä?

Todellinen vastuu

Tulkkauksilanteessa keillä kaikilla on vastuu vuorovaikutuksen sujumisesta?

Miten olet joutunut käyttämään tulkin valtaa?

Liite 3 Asioimistulkin eettiset ohjeet

1. Tulkillla on salassapitovelvollisuus.
2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
3. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.
4. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä.
5. Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa.
6. Tulkki tulkkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.
7. Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.
8. Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkkaustehtäviä.
9. Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.
10. Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkkausta tulkkauksitilanteessa.
11. Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.
12. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.